

N:o 23 · 2015

Sukupuu

Perustettu
Helsingissä
14.11.1937

VÄÄNÄSTEN SUKUPUU

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY:N JÄSENLEHTI

Julkaisija

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11
33710 Tampere
www.vaanastensukuseura.fi
vaanastensukuseura@suomi24.fi

Toimitus

Päätoimittaja:
Pentti Väänänen

Julkaisutoimikunta:

Eeva-Riitta Piispanen, toimitussihteeri
Riitta Mäkinen
Annikki Vuoti

Taitto:

Maria Väänänen

Painopaikka:

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere

ISSN 1797-1780

Sukuseuran hallitus

Esimies:

Pentti Väänänen, Tampere,
040 721 7605

Varaesimies:

Sinikka Aaltonen, Helsinki

Sihteeri/jäsenasiat:

Jukka Väänänen
040 779 9388

Taloudenhoitaja:

Outi Pyymäki
050 344 7616

Hallituksen jäsenet:

Heini Kapanen, Järvenpää
Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki
Outi Pyymäki, Tampere
Aki Väänänen, Kuopio
Heikki Väänänen, Kuopio
Jukka Väänänen, Lempäälä
Kalervo Väänänen, Turku
Martti Väänänen, Siilinjärvi
Pentti Väänänen, Oulu

SISÄLLYS: NRO 23/2015

4	Esimiehen tervehdys	Pentti Väänänen
Elämää entisten immeisten – Sukututkimusta ja muistelua		
5	Unohdettujen Saari –talvisotadraama Nilsin kirkossa	Pentti Väänänen
10	Koululaisvaihtoa 85 vuotta sitten	Sinikka Aaltonen
16	Enoni Heikki Rantasalon sotaretki koulun penkiltä Itä-Karjalaan	Pertti Väänänen
Että hoijettais sitä leiviskee – Merkillepantavia Väänäsiä		
34	Teollisuusneuvos Heikki Väänäsestä kunniaohjuri	Eeva-Riitta Piispanen
36	Anna-Maria Väänänen 1933–2015	Riitta Mäkinen
38	Muistoja äidistäni Aino Maria Laajalahdesta (1927-2014)	Paula Laajalahti
Väänästen veistämää ja Väänästä veistettyä		
40	Pävee vaa’	H.V.
41	Näkymätön Viinänen	Joep Pitkänen
Kuj jäseniä yhteisen perreen – Sukuseuran nuorta polvea		
42	Väänäs-sukuinen Eerikki Laitala on menestyvä nuori uimari	Sinikka Aaltonen
Kaet toisistaan niin ne tykkee – Sukuseura kokoontuu yhteen		
44	Väänäsiä Pöljän Lassilassa	Pentti Väänänen
48	Sukuseuran vuosikokous 28.3.2015 Iisalmessa	Eeva-Riitta Piispanen
52	Kutsu Sukuseuran vuosikokoukseen 2.4.2016 Lahteen	
52	Sukuseuran hallitus tiedottaa	

ESIMIEHEN TERVEHDYS

Vuosi sitten olimme kovin huolissamme Krimin ja Itä-Ukrainan tilanteesta. Tänäa maailma näyttää unohtaneen nämä tapahtuneina tosiasioina. Tilalle ovat nousseet uudet erityisesti Eurooppaa koskevat haasteet.

Pitkittynyt Syyrian sota sekä Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan maiden levottomuudet ovat ajaneet miljoonia ihmisiä pakolaisiksi. Euroopan ja Suomenkin viranomaiset yllätettiin valmistautumattomina mittavaan pakolaistulvaan. EU ei noudattanut sopimuksiaan ja valtiot ohjasivat tulijoita naapurimaihinsa.

Suomeen saapui avun tarpeessa olevia ihmisiä, mutta myös liian paljon seikkailijoita, väärennetyillä passeilla tulijoita ja maamme korkean sosiaaliturvan hyväksikäyttäjiä. Hyväntekeväisyysjärjestöt auttavat pakolaisia, mutta todennäköisesti paljon suurempi raha pyörii rikollisilla pakolasibisneksellä rahastavilla organisaatiolla. Tuskin olemme vielä nähneet tämänkertaisen kansainvaelluksen loppunäytöstä.

Usean vuoden ajan meillä on puhuttu valtion ja kuntien huonosta taloustilanteesta. On sanottu, että meillä ei ole varaa näin korkeaan sosiaaliturvaan. Ilmeisesti on tulossa suuria muutoksia samaan aikaan, kun kansalaiset ovat yhä enemmän huolissaan yleisestä turvallisuudesta.

Tässä tilanteessa nousee arvoon arvaamattomaan oma suku ja sen merkitys. Oma suku on valmis verkosto, joka on kestänyt ja kestää pahatkin kriisit. Väänästen yksi vahva verkosto on Väänästen Sukuseura, joka on yksi vanhimmista sukuseuroista

ja tämä lehtemme vanhin sukuseuralehti.

Päättävän vuoden 2015 päätapahtuma oli vuosikokous Iisalmessa, entisessä Evakokeskuksessa. Sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja Pertti Väänänen järjesti toisen merkittävän tapaamisen Siilinjärven Pöljän Lassilaan. Molemmissa tilaisuuksissa oli runsaasti iloista väkeä ja niistä

on kirjoitukset lehdessämme.

Sukuseuran uudistetut kotisivut ovat olleet vuoden käytössä ja sieltä voi lukea myös vanhat Sukupuut. Sukuseuran toiminnasta pysyy parhaiten ajan tasalla käymällä ajoittain verkkosivuillamme, www.vaanastensukuseura.fi. Myös oma sähköpostiosoite kannattaa ilmoittaa sukuseuralle.

Sukuseuran vuosikokous pidetään huh-tikuun 2. päivänä 2016 Lahdessa, Lahden Upseerikerholla. Toivottavasti mahdollisimman moni Väänäs-sukuinen pääsee Lahden tapaamiseen. Vuosikokouksen kokouskutsu on lehden takakannessa.

Kiitän eri tapahtumien järjestäjiä ja niihin osallistuneita Väänäs-sukuisten hyväksi tehdystä vapaaehtoisesta sukuseuratyöstä. Esitän lämpimät kiitokset tämän lehden valmistumisesta Eeva-Riitta Piispaselle ja Maria Väänäselle sekä julkaisutoimikunnalle ja aineistoa toimittaneille henkilöille, jotka vastaavat kirjoitustensa sisällöstä.

*Toivotan lehden lukijoille
Hyvää Joulua ja onnea vuodelle 2016*

Pentti Väänänen
Esimies

UNOHDETTUJEN SAARI –TALVISOTADRAAMA NILSIÄN KIRKOSSA

Teksti ja kuvat: Pentti Väänänen

Musiikillinen ja tosipohjainen draama Talvisodasta esitettiin täysille kirkkosaleille viisi kertaa Nilsin kirkossa. Lähes 3500 katsojaa näki esityksen maaliskuun 2015 aikana. Unohdettujen saari -näytelmä kunnioitti niiden nilsiläismiesten muistoa, jotka taistelivat 6.3.1940 Laatokan Petäjäsaarella kirjaimellisesti viimeiseen mieheen. Draaman ensi-ilta oli taistelun 75-vuotispäivänä. Esityksen päätyttyä emeritus piispa **Matti Sihvonen** lähetti seppelation sankarihautoille.

6.3.1940 Neuvostoliiton ilmavoimat lensivät 522 taistelulentoa Laatokan saaritaisteluissa ja pudottivat 90 tonnia pommeja. Massiivisen hyökkäyksen painopiste kohdistui Petäjäsaareen, jonka alivoimainen puolustus murtui muutamassa tunnissa. Missään muualla voimasuhteet eivät olleet Talvisodan aikana suomalaisille näin epäedulliset. Petäjäsaaren viimeisen päivän taistelussa kaatui 117 miestä. Heistä nilsiläisiä oli 23 ja rantasalmelaisia 46, mikä on sodan suurin yhtä paikkakuntaa kosketanut kaatuneiden määrä yhtenä päivänä.

Pitkärannan edustan Laatokan

Perhe lukee isän kirjettä rintamalta.

saarten puolustustaistelu liittyi Kitilän suurmotin taisteluihin. Motiin jäi tammikuun alkupuolella kahdesta venäläisestä divisioonasta noin 20.000 miestä. Neuvostoarmeija pyrki saamaan auki huoltoyhteyden tähän mottiin ja kuljettamaan uusia joukkoja Laatokan jäätä sekä rantatietä pitkin. Tämän suomalaiset pystyivät torjumaan.

Idea Messukylän kirkosta

Tampereen komediateatteri esitti joulukuussa 2013 Messukylän kirkossa näytelmän *Joulu 1939*. Esityksen aikana tuli mieleeni, että kunpa jotain tällaista voitaisiin esittää Nilsin kirkossa Petäjäsaaren taistelun vuosipäivänä. Seuraavana aamuna kirjoitin

rungon mahdolliselle esitykselle ja ajatuksissani oli taistelun 75-vuotismuistotilaisuus.

Esitin ajatukseni **Heikki Kainulaiselle** ja **Juho Maliselle**. Syksyllä 2014 työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran ja **Matti Pajula** lupautui mukaan.

Kirkkonäytelmän dramatisoi ja ohjasi nilsiäläinen Matti Pajula. Näyttelijöiksi saatiin Nilsin Harrastaja-teatterin näyttelijät.

Matti Pajula on tehnyt harrastajateattereiden kanssa yhteistyötä pitkään. Nilsin Aholansaaren vieressä Syvärin rannalla asuva Pajula on keskittynyt sotahistoriallisiin teemoihin. Hänen toisena perusteemanaan on herännäisjohtaja Paavo Ruotsalainen. Myös tämä tulee syvällisesti esiin niin näytelmän isästä rintamalla kuin kotona olleesta perheestä.

– Kirjoitus ja ohjaus sujuivat hyvin. Näyttelijät olivat loistavia ja he lähes hurmioituneina menivät rooleihinsa. Kyllä tämä varmaankin on ollut hyvä, kun olen saanut niin paljon positiivista palautetta, iloitsi Matti Pajula.

– Suurin yllätys on ollut yleisön ryntäys kirkkoon. Lieneekö syynä tämän ajan ilmapiiri vai Talvisodan päättymisen muistovuosi, vaiko molemmat? Erityisesti on ilahduttanut nuorten ihmisten kiinnostus veteraanien ja omien ukkien uhrauksia sekä tätä draamaa kohtaan, pohti Pajula.

Draamaidean jälkeen Juho Malinen kokosi nopeasti veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen sekä seurakunnan edustajista tiimin, joka hoiti

näytelmän ja 75-vuotismuistovuoden käytännön järjestelyt.

Näyttelijät, maanpuolustus naiset ja reserviläiset tekivät pitkiä työtunteja näytelmän ja yleisön hyväksi. Tämä on erinomainen osoitus tämän päivän nilsiäläisestä yhteisöllisyydestä.

– Päätimme jo alussa, että toteutamme tämän vaikka tappiolla. Sen me olemme veteraaneille velkaa. Nyt jälkeenpäin voi todeta, että kyllä kannatti. Katsojien oli helppo samaistua näytelmään, joka kuvasi nilsiäläistä perhettä. Kyllä nenäliinoja tarvittiin, varsinkin kun yleisössä oli Petäjäsaaren puolustajien omaisia, muisteli Nilsin Rintamaveteraanien puheenjohtaja Juho Malinen.

Tapahtumat sidottiin aikaan ja paikkaan

Kertojat, luutnantti Suhosta esittävä **Jouko Lehtolainen** ja **Tarja Närhi** veivät Talvisodan kulkua eteenpäin sopivina annoksina näytelmän lomas- sa. Laulava korpraali, laulunopettaja **Matti Taskinen** esitti hienosti näytelmään hyvin sopivat laulut ja virret kahden Lotan säestäessä haitarilla. *Jumala ompe linnamme, Enkeli Taivaan, Mä vartiassa seison, Silmäni kun joskus suljen ja Sun kätes Herra voimakkaan* kaikuivat mahtavina kirkkosalissa ja täydensivät tunnelmaa osuvuudellaan. Maaliskuun 5. päivän iltaan sijoitettu **Väinö Havaksen Testamentti pojalleni** ja lopussa sotamiehen poistuminen näyttämöltä Narvan marssin soidessa nostivat viimeistään tunteet pintaan.

Näytelmä alkoi siitä, että isä sai yöllä

Saaren päällikkö, luutnantti Suhonen kertoo vartiossa olevalle sotamiehelle anoneensa lupaa miesten vetäytymiselle ja ehdottaneensa itse jäävänsä puolustamaan saarta.

Yleisö lauloi *Veteraanin iltahuudon* seisten.

kutsun ylimääräisiin harjoituksiin lokakuussa 1939. Isä hyvästeli perheensä, laittoi kokardin karvalakkiinsa ja lähti sinne jonnekin.

Isä kirjoitti kirjeitä rintamalta, joihin äiti vastasi. Näytelmässä vuorottelivat päähenkilöiden omat kertomukset ja heidän lukemansa kirjeet. Kotona äiti luki kirjeet koko perheelle. Loppua kohden kirjeissä oli yhä enemmän asioita, joita vanhemmat eivät halunneet lukea lasten kuullen. Molemmat pelkäsivät pahinta.

Illalla 5.3. saaren päällikkö, luutnantti **Ahti Suhonen** kertoi vihollisen valmistelevan päähyökkäystä. Hän

anoi 220 miehelle lupaa vetäytyä ja mahdollisuutta jäädä yksin puolustamaan saarta, sillä lopputulos olisi sama. Vetäytymislupaa ei tullut eikä sotamies olisi Suhosta jättänyt yksin saareen.

Kaikki Petäjäsaaren viimeisen taistelun sankarivainajat jäivät kentälle, saaren kallioille ja Laatokan jälle. Neuvostoliitto ei antanut lupaa ruumiiden evakuoimiseen.

Kaatuneiden joukossa oli kaksi nilsiäläistä Reittiön Väänäsiin kuuluvaa sotamiestä: **Matti Väänänen** s. 18.6.1903 ja **Pentti Meklin** s. 31.10.1913. Molemmat palvelivat

Loppunäytös: Taistelu on tauonnut, laulava korpraali, sotamies, äiti ja lapset sekä kertoja Tarja Närhi

7/JR 38:ssa.

Kuudennen päivän ilmapommituksissa ja tykistötulessa saari muuttui mustaksi ja savuavaksi. Kalliokieleke sortui pommituksessa haudaten sen suojassa olleen joukkosidontapaikan. Kaksikymmentä miestä jäi ikuisen kalliohautaan. Kesällä 2013 paikka tunnustettiin hautarauha-alueeksi ja piispa **Seppo Häkkinen** siunasi sen muistolehdoksi.

Sotamiestä ja isää esitti kirjailijänäyttelijä **Antti Heikkinen** ja hänen vaimoaan **Mervi Nousiainen**. Lapsina olivat **Iida Pirskanen** ja **Ville Pirskanen**.

– Ensinnäkin Matti Pajulan hyvää tekstiä on helppo esittää. Kuvittelin etukäteen, että pystyn eläytymään täysillä rooliin kuin rooliin. En pysynyt. Tämä riipaisee niin syvältä. Mistään muusta roolista en ole ennen saanut näin vahvaa palautetta kuin tästä, kuvaili Antti Heikkinen.

Antti Heikkinen on kirjoittanut alkuosan Väänästen sukukirjaan *Reittiön Väänäset*.

Aidon tuntuinen näytelmä on vienyt monen katsojan sanattomaksi. Veteraanien lapsille tuli mieleen oman isän kirjeet rintamalta ja käytännön neuvot kotitöissä, kertoi eräs katsoja.

KOULULAISVAIHTOA 85 VUOTTA SITTEN

Teksti: Sinikka Aaltonen

Lähikaupunki Quedlinburg (postikortti)

Isäni Niilo Wäänänen oli 13-vuotias, kun hän lähti koululaisvaihtoon Saksaan vuonna 1930. Isovanhempani kannustivat varmaankin isää, sillä he olivat käyneet pari kertaa 1920-luvulla Saksassa ja tunsivat olosuhteita siellä. Heistä oli hyvä, että isä oppii kieliä ja tutustuu uusiin kulttuureihin.

Ruotsissa aloitettiin koululasten, kuten silloin sanottiin, lomavaihto saksalaisten kanssa vuonna 1926. Tarkoituksena oli laajentaa molempien maiden nuorten näköpiiriä ja vahvistaa itsenäisyyttä sekä erityisesti tutustuttaa oppilaat toiseen maahan ja kansaan.

Suomesta aloitettiin koululaisvaihto Saksaan vuonna 1927, jolloin

Berliini (postikortti)

lähtijöitä oli 60, mutta jo seuraavana vuonna heitä oli 120, mikä luultavasti vakiintui lähtijämääräksi. Oppilaat olivat aluksi vain poikia, jotka olivat iältään 13-16 -vuotiaita. Suomalaispojat vietiin laivalla Saksaan Helsingistä, johon oli ensin kokoonnuttu tutustumaan kaupunkiin ja nähtävyyksiin. Sitten matka jatkui Tallinnan kautta Stettiniin, mikä nykyisin kuuluu Puolaan. Saksassa koululaiset kuljetettiin erikoisjunalla isoihin kaupunkeihin, joista sitten jakaannuttiin eri paikkakunnille.

Norjassa aloitettiin koululaistenvaihto Saksaan myös vuonna 1927. Tanska liittyi mukaan samana vuonna, mutta sieltä oppilaitten vaihto alkoi vasta hiukan myöhemmin.

Niilo Ariadne-laivan kannella

Isäni koti oli Kiuruvedellä ja oppikoulua hän kävi Kiuruveden yhteiskoulussa. Kouluhallitus oli koululaisvaihdon suojelijana ja toimintaa pyöritti Suomessa Koulumatkailutoimisto ja sittemmin Valtion retkeilylautakunta, kun halukkaat oppilaat lähtivät koululaisvaihtoon

Ariadne-laivan hytti (kuva Merimuseosta)

Saksaan. Siellä oltiin kuukauden ajan kesäkuussa. Helsingissä sijaitseva Saksalainen koulu oli välittäjänä mukana koululaisvaihdossa. Isä oli oppinut juuri saksan kielen alkeet ja innostui asiasta. Häntä kiinnostivat vieraat maat koko ikänsä ja myöhemmin aikuisena hän harrasti matkustamista erityisesti Keski-Euroopassa.

Lapsena isä oli usein kesällä Pyhäjärven ”Veskoskella” ukkinsa ja mummonsa luona, jossa hänen ukkinsa kertoi jännittäviä tarinoita omasta matkastaan Amerikkaan. Ukki oli ollut muutamia vuosia nuorena miehenä metsätoissa Pohjois-Amerikassa ja piti aina dollarin kolikkoa taskussaan sieltä tultuaan. Se kolikko ja ukin jutut kiehtoivat pientä poikaa.

Wolfin perhe, Niilo edessä oikealla

Toukokuulla vuonna 1930 matka alkoi Kuopiosta junalla kohti Helsinkiä, jossa yövyttiin. Isä tapasi siellä toiset koulupojat, jotka olivat myös matkaan lähdössä. Hän tapasi sukulaisiaankin Helsingissä. He veivät hänet Tähtitorninmäelle, mistä melkein näkyi Tallinnaan asti. Ilmatar-laiva lähti sitten Helsingistä ensin Tallinnaan, missä pysähdyttiin satamaan jättämään ja ottamaan matkustajia. Sieltä jatkettiin määränpään Stettiin, jonka nykyinen nimi Puolassa on Szczecin. Sieltä oppilaat kuljettiin junalla Hampuriin, missä he viettivät kolme päivää tutustuen nähtävyyksiin. Sitten he jakaantuivat eri paikkakunnille.

Isä oli tottunut kulkemaan usein

Helmut Wolf kalassa Niilon luona Kallavedellä

Kallavedellä sisävesilaivoilla, mutta iso Ilmatar-laiva tuntui varmasti ihmeelliseltä. Hampurissa matkalaiset vietiin katsomaan satamaan tosi suuria valtamerialuksia. Sellaiset jättiläiset tekivät poikiin valtavan vaikutuksen, sillä isäkin lähetti kuvan ”suuresta valtamerihöyrystä” kotiinsa. Kortteja hän lähetti vanhemmilleen muutaman päivän välein koko matkansa ajan. Joskus hän kirjoitti äidilleen kirjeen, mutta korteissa oli aina tärkeimmät asiat lyhyesti kerrottuna. Äiti oli tallettanut Saksan-kortit ja isäni laittoi ne matkan jälkeen albumiin muistoksi.

Vaihto-oppilaat kävivät Hampurissa myös ihmettelemässä Hagenbeckin eläintarhassa eksoottisia eläimiä kuten norsuja ja pingviinejä, joista isä oli

ottanut valokuvia. Hampurista oppilaat jatkoivat kukin omalle paikkakunnalleen saksalaisen perheensä luokse.

Isä saapui Badeborniin Wolfien luo maanantaina kesäkuun toisena päivänä. Hänen saksalainen perheensä asui siis pienessä Badebornin kaupungissa lähellä Harz-vuoristoa Berliinistä länteen. He omistivat siellä ison kolmikerroksisen kivitalon, jossa oli puutarha ja pihalla käyskenteli hanhia ja ankoja. Perheeseen kuului isän ja äidin lisäksi kaksi poikaa, Helmut ja isovelji-Heinz. Helmut oli isän saksalainen kaveri, vaikka hän oli isää vuotta vanhempi.

Perhe kierrätti isää lähikaupungeissa ja erityisesti Harz-vuoristossa. Joka päivän ohjelmasta he olivat tehneet tarkan selostuksen paperille. Isä oli säilyttänyt sen huolellisesti muistona.

22-vuotiaalla Heinzillä oli moottoripyörä, jonka kyydistä isäkin pääsi nauttimaan. He ajoivat useamman kerran läheiseen Quedlinburgin kaupunkiin. Se oli hiukan isompi paikka kuin Badeborn. Useimmiten isä ja Helmut kulkivat postiautolla ja pitemmät matkat junalla. Perheen isä vei poikia Bad Harzburgiin, missä he nousivat köysiradalla ylös vuorelle. Se oli varmasti perin jännittävää ja vähän pelottavaakin, kun isä ei ollut sellaista koskaan edes nähnyt. Vuoristossa hän näki komeita vesiputouksia kuten Radaufallin sekä tippukiviluolia Hermannshöhlellä. Ne tekivät suuren vaikutuksen suomalaispoikiin. Joillakin tutustumisreissuilla oli siis muitakin suomalaisia mukana.

Isä kävi Saksassa kielitunneilla sekä tanssikurssilla Helmutin kanssa. He

Isäntäperheen talo Badebornissa

Niilo Bad Harzburgissa

leikkivät talon pihalla ja puutarhassa. Helmut tutustutti isän toisiin poikiin. Yhdessä he kiersivät kaupungin eri puolilla. Naapurin kirsikkapuista he söivät kirsikoita, joita Kiuruvedellä ei kasvanut.

Kolme vuotta myöhemmin Saksassa nousi valtaan Hitler, mutta Hitleris-

tä ei silloin tiedetty vielä mitään Badebornin pienessä kaupungissa. Nuoria koululaispoikia ei politiikka kiinnostanutkaan. Seikkailut ja toisiinsa tutustuminen olivat tärkeämpiä.

Heinäkuun ensimmäisenä päivänä alkoi kotimatka Suomeen. Matkalaiset vietiin vielä tutustumaan

Berliiniin. Isä oli ostanut useita kortteja kaupungin komeista nähtävyyksistä. Paluumatka tapahtui Ariadne-laivalla Stettinistä.

Helmut tuli sitten vuorostaan Suomeen heinäkuuksi isäni kotiin. Hänelle opetettiin Kallavedellä isäni vanhempien kesähuvilalla kalastusta ja häntä kuljetettiin eri puolilla Savossa. Helmut oli innostunut kalastuksesta, veneilystä ja uimisesta. Badebornin lähellä ei ollut isoja järviä. Helmut esittelee eräässä valokuvassa suuria kuhia, jotka he olivat saaneet saaliksi Kallavedellä. Hän sai varmasti syödä savolaista kalakukkoa, mitä isäni kotona leivottiin kesällä jatkuvasti.

Kirjeitä vaihdettiin myöhemmin, mutta sitten tuli sota, ja yhteydet katkesivat. Isä sai tietää vuosia myöhemmin, että Helmut oli kuollut Atlantilla, kun sukellusvene, jossa hän oli ollut lääkärinä, sai osuman.

Kolmekymmentä vuotta myöhemmin Mikkelissä vietettiin suomalais-saksalaisia häitä. Sulhasen länsi-saksalaiset sukulaiset kertoivat, että ennen sotaa Niilo Väänänen -niminen poika Suomesta oli ollut heidän sukulaisensa luona Badebornissa, joka nyt kuului Itä-Saksaan. Siellä edelleen asuva Heinz, Helmutin isovelji, tahtosi tietää, vieläkö Niilo on elossa. Joku mikkeliiläisistä häävieraista tunsikin Niilo Väänäsen, joka oli ollut Mikkelissä Savon Prikaatin komentajana vähän aikaisemmin. Niinpä isäni sai kirjeen muutaman mutkan jälkeen Itä-Saksasta. Hän oli heti valmis lähtemään sinne tapaamaan Heinzia, josta

hän ei ollut kuullut mitään sodan alettua eikä sen jälkeen.

Muutaman kerran, kun vanhempani matkailivat asuntovaunullaan Keski-Euroopassa, he ajoivat Badeborniin, isälle tuttuun paikkaan. Se ei ollut aivan yksinkertaista. Heillä piti olla passien lisäksi muitakin lupia, että saattoivat päästä perille Itä-Saksaan. Badebornissa piti myös ilmoittautua joka päivä viranomaisille toisin kuin silloin, kun isäni oli pikkupoikana siellä. Wolfit asuivat entisessä talossaan, mutta heillä oli nyt käytössään siitä vain pari huonetta.

Aivan 1970-luvun alussa Heinz pääsi käymään Suomessa vaimonsa Hertan kanssa. Silloin minäkin sain heidät tavata. He olivat hyvin sydämellisiä ja mukavia ihmisiä. Useita vuosia myöhemmin Saksasta tuli ensin suruviesti Heinzin poismenosta ja sitten myös Hertan.

Isä oli hyvin iloinen, että oli saanut tavata vielä vuosien jälkeen Heinzin ja oli voinut käydä tutustumassa uudelleen Badeborniin.

*Sinikka Aaltonen,
Niilo Väänäsen tytär*

Lähteet:

Niilo Väänäsen muisto- ja valokuva-albumit
Kansallisarkisto, Kiuruveden yhteiskoulun
vuosikertomus

Ulkoasiainministeriön arkisto, Saksan ja
Pohjoismaiden välisen koululaisvaihdon
vuosikertomukset vuosilta 1927-28

Merimuseo Vellamo, Ariadne-laivan hytti

ENONI HEIKKI RANTASALON SOTARETKI KOULUN PENKILTÄ ITÄ-KARJALAAN

Teksti: Pertti Väänänen

Kenttäpostikirjeiden digitointi: Hannu Väänänen, kirjoittajan poika

Kirjoituksen runkona ovat JR35:n sotapäiväkirjojen kuvaukset rykmentin sotaretken etenemisestä Tuupovaarasta Korpiselän, Vieljärven ja Maaselän kautta Poventsaan ja Vienen kanavalle. Heikki-enon kokemukset näistä tapahtumista on liitetty tapahtumarunkoon otteina 130:stä kotiin lähetetystä ja säilyneestä kenttäpostikirjeestä, jotka poikani Hannu on digitoinut.

Enoni Veli Heikki Vilhelm Rantasalo syntyi Raili Rantasalon kaksosveljenä 13.1.1923 Turussa. Heikki oli pitkänhuiskea (190 cm, 77 kg sotaan lähtiessään kesällä 1941) nuori mies, joka oli kiinnostunut ympäröivästä luonnosta. Erityisesti hän huomioi lintuja, niiden esiintymistä ja pesimistä ja piti lintupäiväkirjaa. Heikki kirjoitti myös kirjeissään rintamalta lintuhavaintojaan kuten esimerkiksi huhtikuussa 1942 kirjeessä Vienen kanavalta: *Muuten lintuharrastukseni elää vieläkin. Seurasin eräänä päivänä lumivalkoisen riekkoparven puuhia yhtä kiinnostuneena kuin konsanaan*

vanjan puuhia tuolla vastarannalla. Näin eräänä päivänä muutamia käpylintujakin.

Kun Heikki oli täyttänyt 17 vuotta tammikuussa 1940, hän päätti liittyä 13.2.1940 eli Talvisodan loppuvaiheessa Sammatin suojeluskuntaan — perhe oli ilmeisesti sodan takia evakossa kesähuvilallaan Sammatissa. Sodan loputtua 13.3.1940 ja Helsinkiin palattuaan Heikki ilmoittautui 14.4.1940 Helsingin Tykistösuojeluskuntaan. Hän kävikin ahkerasti Suojeluskunnan leireillä. Kesäkuussa 1941 ollessaan jälleen Suojeluskunnan harjoitusleirillä jossain Vantaanjoen varrella, hän kirjoitti kotiin: *Joskus tuntuu siltä kuin täällä olisi ihan turhaan ja tekee mieli maalle takaisin, mutta se on ohimenevää. Suurempi kaipaus on sittenkin ”sinne jonnekin”, vaikka jos menisinkin väkeen en pääsisi muuta kuin koulutuskeskukseen.*

Neuvostoliiton yhä häikäilemättömämpi painostus johti siihen, että katsottiin välttämättömäksi määrätä armeija liikekannalle 18.6.1941. Kun

**Heikki Rantasalo sotaan lähtiessään alokkaana kesällä 1941
ja vuotta myöhemmin joukkueenjohtajana kesällä 1942**

sota Saksan ja Neuvostoliiton välillä syttyi 22.6.1941, pommitti Neuvostoliitto Suomen aluetta useita kertoja. 25.6.1941 Neuvostoliitto aloitti totaalisen hyökkäyksen Suomea kohtaan, vaikka Suomen alueelta ei ollut millään tavoin hyökätty Neuvostoliittoa vastaan.

Vapaaehtoisena sotaväkeen

Varmaankin juuri alkaneen sodan vuoksi Heikki hakeutui vapaaehtoisena varusmiespalvelukseen heinäkuun alussa 1941. Me emme pysty kuvittelemaan, mitä Heikin vanhempien mielessä liikkui, kun sota oli taas alkanut ja poika halusi lähteä sotaväkeen. Heikin isä oli 60-vuotias ja toimi kertomansa mukaan sodan aikana asuintalonsa (viisikerroksinen

kivitalo Helsingissä) VSS-valvojana, eli kiipesi pommitusten jälkeen ullakolle palopommeja etsimään. Hän varmaan toisaalta ymmärsi pojan halut ja antoi ainakin jonkinlaisen suostumuksen.

Heikki sai 15.7. komennuksen Hämeenlinnaan Parolan panssarikoulutuskeskukseen merkinnällä ”Sopiva pst-tykinjohtajaksi”. Alokasaikaa kesti vain 2 päivää ja 3 viikon koulutuksen jälkeen Heikistä tehtiin korpraali. Suojeluskuntakokemus tietysti helpotti asioiden nopeaa oppimista. Heikki oli kasvava nuori mies ja niinpä kirjeenvaihto kotiin keskittyi paljon siihen, miten runsaasti saa syödä sekä makeisten kaipuuseen. Suomessahan oli alkanut elintarvikkeiden säännöstely syksyllä 1939. Kirjeessä kotiin 27.7. Heikki kirjoitti mm.: *Syömme täällä*

kolme kertaa päivässä: kello 7 aamutee, kello 11 lounas, kello 5 päivällinen. Kyllä sillä sapuskalla hengissä pysyy! Kovaa leipää saa syödä niin paljon kuin haluaa. Sitä on aina saatavissa. Joskus on leivän kanssa voin lisäksi makkaraa tai juustoa.

Koulutuskeskukseen näkyi tulevan runsaasti tuttuja koulukavereita, vaikkakin osittain eri yksikköihin. Heikki kertoi myös, että monen eri aselajin aliupseereitakin oli komennettu sinne panssarintorjuntakoulutukseen. Heikin kirje korpraalikurssilta, mihin hänet oli määrätty seitsemän muun sotamiehen kanssa, heijasti myös hiukan ajan henkeä: *Tämä kurssi kestää vielä viikon loppuun ja vähän seuraavan viikon alkua. Lauantaina ammusme ”pienellä kaliiperilla” ja maanantaina ”isolla”. Sitten pitäisi niitä ”natsojakin” alkaa tulla. Mitä tämän kurssin jälkeen seuraa on vielä hämärän peitossa, mutta mahdotonta ei ole, että ennen pitkää pääsemme Suur-Suomea luomaan.*

Komennus JR35:een

Elokuun alussa Heikki palasi korpraalikurssilta takaisin yksikköönsä ja ennätti toimia alokkaiden ”santsarina” viikon verran, kun elokuun 18. päivänä, vain viiden viikon sotilaskoulutuksen jälkeen, tuli komennus JR 35:n tykkikomppaniaan. Matka alkoi siirtymisellä jalkaväen koulutuskomppania 2:een Hyvinkäälle. Siellä parin päivän aikana varmaankin annettiin pikakoulutusta sotatoimialueella toimimista varten.

Heikin saapuessa elokuun lopussa rykmenttiinsä JR35 oli jo taistellut tiensä rajan taakse Vieljärven lähistölle Itä-Karjalan puolelle. Heikin sotilaskoulutus jatkui rykmentin puitteissa sotatoimialueella pst-tykkiryhmän johtajana, eli hänellä oli johdettavanaan 9 panssarijääkäriä ja yksi 45 mm pst-tykki. Nyt 18-vuotias Heikki sai koulutusta ja totuttelua johtamaan ”piiskatykkiryhmää” hyökkäyssodassa.

JR35:n III pataljoonan 14. komppanian sotapäiväkirjassa on kuvaus Heikin saapumisesta 29.8.1941: Saimme täydennystä 63 miestä. Eräällä oli toinen jalka suora, toisella oikeasta kädestä etu- ja keskisormi poikki, erään umpisuoli olisi leikattava jne. Ei erikoista miestä, vaikkakin kohtalaisen nuorta. Kurjan sateinen päivä. Heikki kirjoitti kotiin ensimmäisistä päivistään rykmentissä: *Elokuun viimeinen päivä – koulu alkaisi siis ensi viikolla, jos olisi rauhan aika. Nyt tuntuu koulu kovin kaukaiselta. Täällä istun nyt Vienan Karjalassa keskellä korpea. Te siellä varmaan kuvittelette, että täällä on hyvin kolkkoa, mutta päinvastoin: Täytyy oikein muistutella mieleeni ettei ole siellä jossain Etelä-Suomessa. Ruoka on täällä parempaa kuin edellisissä paikoissa, öisin nukun yhtä hyvin kuin siellä Sammatissa, päivisin en sitä vastoin tee juuri mitään. Vähän puun ja veden hakua ja siinä kaikki. Olen nim. sellaisessa joukko-osastossa, jolla ei ole mitään toimintaa tämän laatuisessa sodassa.*

Mottia vartioimaan

Syyskuun alussa komppanianpäällikkö määräsi tykkijoukkueet siirtymään muutaman kilometrin päässä olevaa Kutisman mottia vartioimaan. On huomattava, että tykkikomppanian pst-tykit alistetaan aina sille rykmentin yksikölle, mikä niitä kulloinkin tarvitaan. Niin ollen Heikkikin taisteli eri pataljoonien vastuualueilla, vaikka kuuluikin koko ajan III-pataljoonan tykkikomppaniaan. Motin vartiointi oli varmaan osaltaan vastatulleiden totuttamista todelliseen sotaan, vaikkakaan ei vielä hyökätty. Tästä Heikki kertoi kotiväelle kirjeessään 6.9.: *Täällä on aivan rauhallista. Viereistä huoltotietä myöten kulkee joukkoja edestakaisin. Jonkun kilometrin päässä on oma tykistöpatteri, joka silloin tällöin lähettää tulisia tervehdyksiään saarretuille iivanoille. Meitä ei ole tarvittu koko aikana. Siellä mottien ympärillä on kuulemma pyssyä niin etteivät tahdo mahtua ampumaan ja moteissa on ryssillä puolestaan vain kevyempiä aseita. Meidän ”kohteitamme” ei ole pörissyt ollenkaan.*

Noin kolme viikkoa komppania oli Säämäjärven etelä- ja kaakkoispuolella vartioimassa mottia. Vihollisen ilmatoiminta oli vilkasta. Komppania sai yhden vanginkin, kun kaikkiaan kolme vihollista rykmentin alueella halusi antautua. Heikin kirjeet kuvasivat kuitenkin rauhallista oleskelua. Ilmeisesti panssarivaunuja ei ollut näkynyt eikä pst-tykistöä vielä tarvinnut käyttää motin murtamiseen. Heikillä oli aikaa pohtia koulujen alkamista:

Meille ei ole vielä tullut mitään tietoa koulujen alkamisesta. Tarkoitin siinä suhteessa, että meidät laskettaisiin pois. Eikä radiossakaan ole mitään tietoja kuulunut k.o. asiasta.

Taisteluun lähtö

Syyskuun lopulla tilanne muuttui, kun komppania kuljetettiin 20.9. kiertoteitse taistelumaastoon Säämäjärven itärannalle. Vain runsaan 2 kuukauden sotilaskoulutuksen jälkeen 18-vuotiaan Heikin oli pystyttävä sotimaan oikeasti. Pst-tykit tukivat pataljoonan hyökkäystä ja Heikkikin tykki ampui sirpalekranaatteja. Välillä tykki hajosi, mutta tilalle tuotiin uusi ja ampuminen pääsi jatkumaan. Heikki kertoi tästä ensimmäisestä sotatilanteestaan kotiin kirjeissään 23.9.: *Ryssä oli täällä taas joutunut mottiin. Omien tykkien ja krh-iden ammuksot vinkuivat ylitsemme ja räjähtivät ryssien asemissa. Sitä vinkunaa oli mukava kuunnella! Varmaan tuhansia ammuksia lensi ylitsemme. Olimme yöllä vartiossa leirimaastossa ja päivällä partioimme linjojen takana. Motti selvisi sitten pian ja ajoimme alueen halki heti sen jälkeen. Sen takana oli taas uusi saarroitus, jota pehmitettiin raskailla aseilla. Ammuin meidänkin ”pyssyllä” toistakymmentä laukausta vielä loppusilaukseksi. Sitten jalkaväki hyökkäsi muttei pimeään takia päässyt tavoitteeseensa. Aamulla ”vanjat” antautuivat ja sekin motti oli selvä. Kävin motissa sen antautumisen jälkeen. Siellä oli koko joukko kaatuneita ryssiä ja hevosia. Läksimme sitten taas*

eteenpäin ja olemme nyt ihanteellisella leiripaikalla järven rannassa. Sapuskaa saamme tarpeeksi ja voin erinomaisesti.

Sotapäiväkirja kertoo, että motista löytyi mm. 17 kaatunutta hevosta, osa pst-tykkien ansiosta, 4 tykkiä, ajoneuvoja jne. Mutta eteenpäin piti taas hyökätä, eikä saalista voinut jäädä ihmettelemään.

Korpisotaa

Rykmentti jatkoi vahvaa hyökkäystään edeten Karhumäen suuntaan ja nuorukaiset kasvoivat sotilaiksi taistellessaan kokeneempien rinnalla. Nyt alkoi todellinen korpisota, kun taistellen lähestyttiin Mäntyselkää. Rykmentti suuntasi hyökkäyksensä lähes tiettömän korpimaaston kautta. Kapulateitä käyttäen, purilailla vetäen hyökkäys eteni hitaasti ja vaati suuria ponnisteluja koko 30 km matkan. Komppanian sotapäiväkirja kertoo, että tykit etenivät vuorotellen ja olivat sijoitettuina tien molemmille puolille. Vihollistulen alla pojat veivät tykit asemiin ja vastasivat tuleen ampumalla kymmeniä laukauksia. Sitten 27.9. illalla Heikin joukkue pääsi lepäämään. Nyt oli aikaa mietiskellä myös upseerikouluun menoa, kun ilmeisesti asiasta keskusteltiin. Heikki mahdollisesti ajatteli, että hän ehkä piankin pääsisi takaisin kouluun: *Minä olisin muuten mahdollisesti päässyt Upseerikouluun, jos olisin halunnut. Kurssi kestää kuitenkin kolmisen kuukautta, joten en rupea keskeyttämään koulunkäyntiäni sen takia.*

Heikki muisti vielä kaiken keskellä kertoa kotiin ruoasta: *Muonapuoli on vaan parantunut entisestään. Hevonen tuo sitä tänne suuressa maitotonkassa josta riittää jokaiselle niin paljon kun jaksaa syödä. Ja toisessa kirjeessä: Eilen pääsimme lepäämään etulinjoilta jossa olimmekin olleet yli viikon ajan yhtämittaa. Kyllä se aika oli sellainen elämys, ettei sitä hevillä unohda. Tuli siinä ammuttuakin melko lailla. Näistä on sitten mukava jutella kun pääsen kotiin. Aika siellä meni äärettömän nopeasti, emmekä olleet kahta päivää juuri samassa paikassa. Siitä on sitten aika pitkälti kun viimeksi olen nähnyt ihmisasumuksia. Kartaltakin voit saada pienen käsityksen maaston suurenmoisuudesta. Järviä on enemmän kuin missään Suomessa, luulisin, soista puhumattakaan. Yksi ainoa tiepahanen on näillä main. Siinä on semmoisia mäkiä ettei hevonen pysty vetämään omin voimin kuormaansa ylös. Tämän tien molemmille puolille keskittyvät taistelut, jotka säännöllisesti ovat päättyneet meille onnellisesti ja suhteellisen vähin tappioin. Palasimme kuka reippaammin kuka väsyneemmin astellen teltallemme. Joukkueemme ”pyssyt” ovat vähän korjauksen tarpeessa, Keitin alusvaatteitani saippuavedessä ja pesin ne sitten juuriharjan kanssa. Kunpa vain pääsisi saunaan!*

Vihollisen esikunta motissa

Seuraava saarroitus oli Kenjakin kylän ympärillä. Sitä ryhdyttiin selvittämään lokakuun alussa. Lokakuun 3. päivänä oma tykistö ampui valtavan

keskityksen vihollisen kenttävarustettuihin aseisiin ja rykmentin II ja III pataljoonat hyökkäsivät saarretun Kenjakin kylän itäpuolitse vihollisen selustaan pyrkien katkaisemaan pakotien. Hyökkäykset kuitenkin kilpistyi-vät useaan otteeseen voimakkaaseen vihollistuleen. 6.10. iltapäivällä hyök-käys saavutti lopulta Kenjakin kylän, kun III pataljoonan hyökkäys tehtiin kylän länsipuolelta. Pst-tykit olivat sotapäiväkirjan mukaan jälleen rat-kaisevassa asemassa, kun vihollisen aseisiin murtauduttiin. Mottia selvi-teltiin parin päivän ajan. Saadut vangit kertoivat kylässä olleen vihollisryk-mentin esikunnan, joka komentaji-neen oli murtautunut saartorenkasta ulos tilanteen käytyä toivottomaksi. Motista jäi jälleen käsiin runsas saalis ja kymmeniä vankeja. Mutta pitkään ei taaskaan voitu levätä, vaan etene-misen oli jatkettava pysähtymättä. Heikin kirje 8.10. on aika kuvaava: *Parin tunnin perästä lähdemme taas liikkeelle. Matkamme pituus n. 13 km. Koko sotareissu on ollutkin yhtämit-taista paikasta toiseen siirtymistä s.o. etenemistä. Eilenkin tulimme entisestä majapaikastamme edellä olevan motin selvittyä tähän keskellä mottialuetta olevaan paikkaan. Tätä mottia olim-me mekin selvittämässä kaksi päivää ja ammuimme aika tavalla. Motin takana olivat joukkomme jo edenneet pitkälle, joten siinä selitys miksi nyt harppaamme niin pitkän matkaa eteenpäin.*

Meidän rykmenttimme pääsee muuten piakkoin lepäämään, siis

varmistustehtäviin. Kyllä pojat sen ansaitsevatkin. Me emme kylläkään ole joutuneet kovin paljoa rehkimään; en tunne itsekään minkäänlaista väsy-mystä, mutta jv. porukat ovatkin sitä enemmän levon tarpeessa.

Heikki kuvaili eräässä kirjeessään Kenjakin kylää ja kertoi miten yhden rakennuksen seinässä komeili Stalinin ja Molotovin suurikokoiset valokuvat. Ilmeisesti rakennus oli se, missä van-kien mainitsema esikunta oli sijainnut.

Heikin mainitsema lepovuoro tulikin muutaman päivän kuluttua ja sen aikana 16.10.1941 tuli Heikille komennus upseerikouluun. Varus-miespalvelus oli kestänyt vajaat neljä kuukautta, ja Heikki oli ilmeisesti osoittanut pst-tykkiryhmän johtajana taisteluiden aikana hyvää johtajuutta, koska määrättiin upseerikoulutuk-seen. Näin Heikki: *voin ilmoittaa, että tulen viettämään talven kotirintamal-la Kankaanpäässä. Sain nimittäin tä-nään tietää, että minua oli aikoja sitten muutamien muiden komppaniamme miesten kanssa ehdotettu upseerikou-luun. Pari päivää sitten olivat Pääma-jasta tulleet paperit, joissa ilmoitettiin että komppaniastamme olin valittu Upseerikouluun lähetettäväksi. K.o. koulu alkaa siinä marraskuun 12:n:n päivän tienoilla. Yritän järjestää niin, että pääsen ainakin käymään kotona.*

Rykmentin III pataljoona jat-koi hyökkäystä Mäntyselkää kohti. Vastassa oli muiden muassa suoma-laissyntyisen majuri Valter Vallin tarkk'ampujarykmentti, jotka olivat kokeneita korpisotureita. Se teki

Heikin joukkueen pst-tykki taistelussa Maaselän alueella keväällä -42

sitkeästi vastarintaa, mutta lopulta joutui perääntymään hajalle lyötynä. Heikin rykmentti pääsi n. 15 km edettyään Mäntyselän liepeille, ja 28.10. se jäi Korsikkoselän kylän korkeudelle JR26 jatkaessa vihollisen takaa-ajoa. Tykit poistettiin asemista ja kompania majoittui teltoihin n. 1,5 km Suvipään kylästä länteen. Heikki kirjoitti hyvin ansaitun levon alkaessa kotiin: *Onpa hauska kuulla, että te olitte iloisia UK-hon joutumisestani. Kyllä minustakin kotirintama tuntuu hyvin houkuttelevalta. Parin kuukauden oleskelu täällä haihduttaa väkisin sotainnostuksen. Sellaista se on.*

Heikillä oli huoli kotiin jääneiden ruokatilanteesta. Toisaalta hän ei voinut olla ihmettelemättä – kaupunkilaispoika kun oli – armeijan kenttäkeittiöiden mahdollisuuksia ja tehokkuutta: *Täytyy oikein ihmetellä*

miten meikäläisten joukkojen huolto toimii niin hyvin pitkistä etäisyyksistä huolimatta. Mekin olemme joka päivä saaneet kaksi lämmintä aterialla. Säännöllisesti 10:n ja 11:n välillä sekä 4:n ja 5:n välillä tuodaan autolla tai hevosella sapuskaa ja sen mukana postia y.m. Iltapäivämuonan mukana tulee kuivamuonaa. Saamme kaksi kyrsää kovaa leipää, 8-9 suurta sokeripalaa, aika suuren voipalasan ja usein juustoa. Joskus saamme hunajaa tai marmelaadia ja laatikon yskänpastilleja.

Upseerikoulu

Marraskuun 12. 1941 Heikki sitten aloitti Niinisalossa kurssin nro 53. Vain 19-vuotiaana lukiolaispoikana Heikki joutui nyt tilanteeseen, missä opiskelutovereina oli vanhempia ja kokeneita sotilaita. Ensimmäiset kirjeet kotiin olivat hyvin kuvaavia:

Täällä on kyllä sellainen meininki, että oksat pois. Varsinkin minulla, joka en ruotuväkimeiningistä tiedä oikeastaan juuri mitään, on paljon oppimista. Kämpässämme asustaa kuusikymmentä miestä mikä on kolmas osa komppaniamme vahvuudesta. Miehet ovat enimmäkseen vääpeleitä, kersantteja ja alikersantteja AUK:n käyneitä ja johtamiskokemusta omaavia. Olen muuten komppaniamme nuorin ja vähiten aikaa palvellut.

Koulutuksessa olevat ”vanhat” viettivät iltoja kanttiinissa, mutta Heikki tunsu velvollisuudekseen lukea, koska häneltä puuttui paljon sotaväen perustiedoista: *Minusta tuntuu samalta kuin jostain koululaisesta joka siirrettäisiin yhden luokan ylitse seuraavalle, sillä niin paljon aukkoja on tiedoissani.* Hän kertoi senkin vähän, minkä niistä perustiedoista osasi, oppineensa Suojeluskunta-aikoinaan. Aktiivisuus Suojeluskunnan leireillä oli myös antanut Heikille hyvät ase-käsittelytaidot. Niinpä hän tunsu oman alansa aseet eli pst-tykit. Hän pääsikin esittämään käytännön osaamistansa ja kirjoitti kotiin päässeensä opettamaan suurelle tietämättömien joukolle venäläisen pst-tykin lukon hajo- tusta ja osien nimityksiä. Kuukauden koulutuksen jälkeen oli vielä tykkitentti, jossa venäläisen ja suomalaisen tykin lukot oli purettava ja pantava kokoon. Arvosana annettiin siihen kuluneen ajan ja käsittelyvarmuuden perusteella. Heikki kertoi: *Minulta meni 3 min 5 sek ryssän ja 4 min suomalaisen purkamiseen ja kokoamiseen.*

Taso oli erittäin huono esim. minun neljän minuutin aikani oli ensimmäi- nen, joka alitti kymmenen minuuttia siihen mennessä, kun minun vuoroni oli. Heikki totesi vielä, että pst-upseerin täytyy kuitenkin hallita myös jalkaväen upseerin tehtävät, ja siinä oli hänellä vielä runsaasti lukemista.

Joukkueenjohtajaksi

Heikki selvisi kunnialla kaiken uuden oppimisesta ja harjoituksista ja palasi yksikköönsä kokelaana vajaan kolmen kuukauden upseerikoulutuksen jälkeen 10.2.1942. Komppania oli sillä aikaa taistellut eteenpäin ja oli nyt Äänisen pohjoispuolella Maaselän alueella Vääräjärven maastossa, sen etelä- ja länsirannalla, minne rintama- linja oli oikaistu. Rykmentti taisteli Muurmannin radan ja sen asemien hallinnasta.

Tykkikomppaniaan oli tullut myös täydennysmiehistöä ja Heikki sai nyt johdettavaksi oman joukkueen, joka koostui pääosin vastatulleista. Heikki kertoi isälleen, miten komppaniaan oli tullut nuoria asevelvollisia, joita hän ryhtyi johtamaan: *Meille on tullut täydennyksenä joukkue nuoria asevelvol- lisia koulutuskeskuksesta. Komppania onkin nyt järjestetty siten, että vanhat miehet on siirretty 1. ja 3. joukkueeseen ja nuorista muodostettiin 2. joukkue, jonka minä sain komentooni. Se oli minulle enemmän kuin mieluista, minkä kai hyvin ymmärrät. Olen näi- nä päivinä tutustunut joukkueeseeni ja jakanut sen ryhmiin, ottanut itselleni pari taistelulähettiä ja antanut tykin-*

*johtajille ryhmänsä. Tykinjohtajat ovat sentään entisestä joukosta kuten joukkueen varajohtajakin. Rykmentti oli tällöin rintamavastuussa ja Heikin joukkue vaihtoi tykkiryhmiin etulinjaan. Toisaalta oli tiedossa, että rykmentti kohta saisi vaihtaa pois rintamavastuusta. Niinpä lepovuorossa olevat miehet avasivat latuja rykmentin hiihtokilpailuja varten, ja korsuja rakennettiin. Heikki kirjoitti tyytyväisenä oloihin: *Olen oikein tyytyväinen olooni taas, kun sain vielä niin hyvän joukkueenkin. Eivät nämä pojat ole sellaisia heiveröisiä tyyppejä kuin monesti minun ikäiseni ovat vaan lyhyehköjä ja tanakoita ehkä vähän juroja pohjalaismaanviljelijöitä.**

Muonituskin tuntui hyvältä Niinisalossa vietetyn ajan jälkeen, ainakin kirjeiden perusteella: *Täällä on aivan erinomainen ruokatilanne. Reikäleipää tai "faneria" saa ottaa laatikoista niin paljon kuin haluaa ja voi sekä sokeriannokset ovat suuremmat kuin esim. UK:ssa. Kenttäkeittiöstä saa satumia jokainen ja "santsata" saa niin monta kertaa kuin jaksaa. Olenkin jo näinä päivinä ottanut "vahingon takaisin" ja syönyt itseni oikein perin pohjin kylläiseksi.*

Heikki ylennettiin vänrikiksi 15.2.1942 kaikkiaan 7 kuukauden pituisen varusmiesjakson päätteeksi kun hän oli juuri täyttänyt 19 vuotta. Rykmentin rintamavastuu päättyi 18.2.1942. Hyökkäysvaiheen tavoite oli tällä alueella saavutettu eli rintamalinja oli Äänisen-Seesjärven välisellä kannaksella. Lepovuoroon

päästyään rykmentti saattoi pitää hiihtokilpailunsa. Kilpailu käytiin eskunta-, krh- ja tykkikomppanioiden välillä. Hiihdot etenivät hyvin kunnes kilpailun loppupuolella vihollisen hävittäjälaivue tuli ja tulitti kilpailijoita konekiväärein, jolloin kaikkien oli hajaannuttava metsään.

Vastarakennetusta korsusta piti Heikin harmiksi luopua, kun rykmentti siirtyi taaksepäin lepovuoroon. Lepovuorossa ollessaan yksiköt käyttivät aikaa harjoitteluun ja kouluttautumiseen. Taisteluharjoituksia pidettiin säännöllisesti, jotta saatu sotakokemus voitaisiin hyödyntää taistelutaitona. Valmiutta parannettiin sulkeisilla. Nyt Heikillä oli myös aikaa pitää kahvikutsut ylennyksen johdosta ja hän kirjoitti äidilleen 24.2.42: *Meillä oli juuri oikein juhla-kahvit ylennykseni johdosta. Minä olin upean korppupaketin, josta kiitos Railille, ja kotoa tuomani kahvipussin turvin isäntänä. Saimme "töpinästä" pullon maitoa, niin ettei mitään puuttunut kahvipöydästä. Lopuksi oli konvehtitarjoilu. Tällaista sitä vaan saadaa aikaan rintamallakin, kun hyvin sattuu.*

Rykmentti miehitti Poentsan lohkon

Parin viikon lepojaksen jälkeen eli 6.3.1942 rykmentille tuli käsky miehittää Maaselän kannaksen vaikein lohko eli Poentsan lohko. Se käsitti Äänisjärven koillisosassa olevan Poentsan kaupungin ja Vienen (Stalinin) kanavan Voljärven ja Poentsan välillä olevan osuuden. Etenkin

Pirunsaaren ja Aallon tukikohdista jouduttiin taistelemaan ankarasti. Tykkijoukkueet sijoittuivat etulinjaan siten, että I ja II joukkue ottivat kanavan lohkon ja III joukkue kaupunkilohkon. Ensimmäisen joukkueen tykit alistettiin Er.P 21:lle, joka oli Nikke Pärmin komentama Musta Nuoli -nimisenä tunnettu, rangaistusvangeista koottu pataljoona. Toisen joukkueen tykit alistettiin oman rykmentin II pataljoonalle siten, että yksi tykki ”Suoran” lohkolle ja toinen ”Aaltoon”. Rykmentin II pataljoona oli nimittäin tässä vaiheessa rintamavastuussa kanavalla. Näistä järjestelyistä Heikki kirjoitti maaliskuun 9.päivänä kotiin: *Eilen kello 4 aikaan aamulla tulimme tänne, oltuamme koko yön matkalla. Lähdimme entisestä paikastamme kello 15 tienoissa miehet hiihtäen ja tykit hevosten vetämänä. Joukkueeni + 1 tykki lähti omana kolonnana liikkeelle. Noin 25 kilometrin päässä lähtöpai-kasta kävin puhelimitse järjestämässä miehilleni autokuljetuksen. Niinpä ajoimmekin sitten viitisentoista kilometriä Laguksen autoilla. Pitemmälle ei autoilla päässyt. Toimitin pojat paikallisten huoltoelimien korsuihin lämmittelemään ja rupesimme odottamaan hevuskolonnamme saapumista. Kestikin monta tuntia ennen kuin hevoset saapuivat aika uupuneina huonon tien takia. Muttei auttanut muu kuin lähteä eteenpäin, sillä pimeän aikana oli saatava vaihto suoritettua.*

Tykkiasemien välit olivat kanavan varressa 4 ja 2,5 kilometriä, koska ne oli alistettu eri komppanioille pitkin

rintamaa. Heikillä oli kolme tykkiä hoidettavanaan kanavalle, mutta hän saattoi seurata vain yhtä ja valitsi keskimmäisen. Kanavalla Heikki tapasi sitten korsussaan joukkueenjohtajan, joka luovutti asemansa hänelle. Korsu oli parin sadan metrin päässä asemista. Se oli lujatekoinen, joskin vähän ahtaanpuoleinen. Siihen asettui taloksi nimittäin parikymmentä miestä, pst-porukka ja ryhmä kk-miehiä.

Kotona tiedettiin, että Heikki joutui huolehtimaan koko joukkueesta ja vielä etulinjoilla. Ilmeisesti vanhempien huoli oli näkynyt kirjeenvaihdossa, kun Heikki melkein ensi töikseen kanavan varrelle asetuttuaan kirjoitti: *Äiti epäilee etten saisi riittävästi ruokaa. Siitä ei hänen tarvitse olla huolissaan, sillä kirjoittelen esim tätä kirjettä parinkymmenen kilon leipälaatikon päällä joka on melkein täynnä. En ole jakanut pojille leipäannoksia ollenkaan, vaan he saavat ottaa leipää vapaasti sen kun jaksavat syödä. Voi- ja sokeriannokset ovat myös suuremmat kuin siellä siviilissä.*

Aallon tukikohta, missä Heikin joukkueen asemat olivat, oli itse asiassa hiekkatöyräs. Sen edessä kanavassa oli sulku, jonka suojaan vihollinen oli päässyt pureutumaan. Joulukuussa 1941 venäläiset olivat räjäyttäneet kanavan sulut, jolloin Poventsanjoki hakeutui alkuperäiseen uomaansa ja kanava jäi kuivaksi. Kanavan lohkolle miehet joutuivat elämään alituksessa jännityksessä, he jopa usein nukkui-
vat korsuissaan täysissä varusteissa, koska vihollinen yritti vähän väliä

rynnäkköä kuivasta kanavanuomasta ylös etummaisiin pesäkkeisiin vankeja sieppaamaan. Ja kanavan eteläiseltä vallilta vihollinen saattoi tähystää tukikohtaan ja sen taaksekin. Heikki kuvaili maastoa kesäkuun alussa: *Toinen ”pyssyni” on semmoisessa maastossa, jossa kesällä on aika hankalat oltavat. Se on nim. lentohiekkakumpujen välissä asemissa. Nyt on kaivaminen kovin helppoa kun maa on aivan ”hiekkarannan hiekkaa”. Korsukin on erään hiekkakummun sisään kaivettu, ja kattolankkujen välistä varisee aina vähän väliä ohutta hiekkaa sisään.*

Samanaikaisesti Heikki vielä seurasi kotona olevan isosiskonsa odotusaikaa ja esikoisen syntymää kirjeissään helmikuun -42 puolella: *Voisit kai ehkä sähköttää, (tai joku kotiväestä) minulle kun tämä iloinen perhetapaus sattuu ja sitten ensimmäisessä kirjeessä valokuva edestä, sivulta ja takaa! Eräässä maaliskuun lopun kirjeessä hän totesi: Sydämelliset onnentoivotukseni sinulle ja parhaat terveiseni pienokaiselle ylpeältä enolta. Olen odottanut tietoja sieltä kovin jännittyneenä ja toivonut puoleltani, että kaikki kävisi hyvin. Sitä suurempi onkin nyt iloni kun selvisit niin reippaasti ja sait komean sotilaspojan. Mahtaa Ilkkakin olla ylpeä. Äiti kirjoitti, että ristiäiset pidetään huhtikuussa. Olisin kovin iloinen, jos ne pidettäisiin silloin kun pääsen lomalle siis 15-20 päivien välille, minä päivänä tahansa.*

Heikki kertoi eräässä kirjeessään miten he saivat pari vankia: *Vanjan*

puolelta tuli jään poikki suksilatu asemiamme kohti päättyen erään rantatöyrään alle. Ammuimme valopistoolilla ja heittelimme käsikranaatteja jälle, mutta mitään ei näkynyt. Mikäpä siinä kai ne aikanaan tulevat sieltä esille. Takaisin nukkumaan. – Juuri kun sain unen päästä kiinni tuli taas hälytys! Kengät jalkaan, asetakki, lumipuku ja vyö päälle ja taas asemiin. Kun aikamme ammuskelimme kuului edestämme notkosta pulinaa ja huudahduksia. Valopistoolin valossa näkyi pari tummaa hahmoa, jotka laahustivat mahaansa myöten lumessa. Lopetimme ampumisen ja rupesimme huutelemaan: Ruki verh! Idit sjuda! kädet ylös, tulkaa tänne. Slobot alkoivat kuin alkoivatkin tulla käsiään heiluttaen. Pojilla oli sormi liipasimella ja itse pidin käsikranaattia kädessä kaiken varalta. Viimein vanjat pääsivät asemiimme ja antoivat mukanaan olevan pikakiväärin meille. Toimme ”naapurit” korsuuni, jossa yritin epätoivon vimmallalla ymmärtää jotain niiden pulinasta, tarkastin vankien taskut, joku ennätti tarjoamaan tupakat, josta vanjat kovasti ihastuivat. Vangit lahjoittivat kaikki rahansa minulle, kun saivat tupakkaa. Sain myös kokardin. Parin puhelinsoiton tuloksena saapui hevonen, jolla veimme vangit edelleen kuulusteltavaksi.

Keväällä 1942 oli jossain lehdessä Heikin kertoman mukaan mainittu, että ”meistä rintamamieskoululaisista aiotaan pitää niin hyvää huolta, että ylioppilaslakki annetaan ilman muuta viimeisen luokan oppilaille. Voit

uskoa, että se oli ilosanoma minulle. Onhan se kovin mukavaa, että tällä tavalla annetaan tunnustusta meidänkin työlemme. Milloinkahan muuten abiturientit saavat lakkinsa? Olisi hauska jos lomani sattuisi sopivaan aikaan siinäkin suhteessa.”

Heikki myös seurasi tarkasti kaksossiskonsa koulunkäyntiä — hän hän jatkoi koulunkäyntiään niin kuin Heikinkin olisi pitänyt. Niinpä Heikki kirjoitti rohkaisevasti maaliskuussa viimeistä edellistä luokkaa oppikoulussa käyvälle kaksossiskolleen: *Sinulla taitaa olla kirjeestäsi päätellen aika moinen ”prässäys” nykyään. Täytyy sanoa, että kyllä tämä ”tappeleminen” on sentään helppoa koulun käynnin rinnalla nykyisin. On ilahduttavaa kuulla että matematiikka on mennyt niin loistavasti. Siten on paljon helpompaa keskittyä kielin, joissa taitaa olla vielä parantamisen varaa.*

Ja toukokuussa -42 hän iloisena saattoi ilmoittaa: *Näin nimeni lehdessä tässä eräänä päivänä (jo toisen kerran tänä vuonna). Minustakin on siis kaikesta päättäen tullut ylioppilas. So ist das Leben! Nythän olen sitten vapaa kuin ”taivaan lintu”, ei tarvitse surra sitä pääseekö täältä pois kun koulut alkavat, kuten viime syksynä.*

Toukokuussa komppanian komentoryhmä ja toimitusjoukkue (töpinä) muuttivat asemapaikkansa lähemmäksi rintamaa. Pesäkkeiden ja korsujen välisiä yhdysautoja kaivettiin lisää ja vanhoja paranneltiin. Osa korsuista oli rakennettava hiekkatöyräisiin ja osa kiviseen maahan, mikä

hidasti valmistumista. Kaikki rakentaminen oli tehtävä vihollisen tykki- ja krh-tulen häiritessä työtä enemmän tai vähemmän. Toukokuun lopulla Heikki oli rykmentin komentopaikalla runsaan viikon ajan jatkokoulutuskurssilla, ja nautti ”puuroportaan” ruuista ja mukavista oloista.

Eräässä kesäkuisessa kirjeessä Heikki kuvasi tukikohdan aurinkoisia päiviä: *Aurinko paistaa aamusta iltaan pilvettömältä taivaalta paahtaen hiekan melkein tulikuumaksi. Kun tiedät, että tämä maasto on kauttaaltaan hiekkaerämaata, voit arvata, että lämmintä on enemmän kuin tarpeeksi. Lievä etelätuuli nostattaa pölymäisen hiekan pilvinä ilmaan ja tämä lentohiekka tunkeutuu joka paikkaan. Silmät ja suu ovat aina hiekassa, hampaat vain narskuvat. Oleskelemme päivät päästään melkein alastomina ja olemmekin useimmat jo kuparin ruskeita. Päivät vietetään lekottelemalla ulkona tai korsussa ja kun ilta alkaa viiletä heräävät kaikki toimintaan.*

Myös ruokapuolesta Heikki muisti taas kertoa tärkeimmät: *Ei meidän ruokamme enää ole kovin yksipuolista ja yksitoikkoista. Saamme nykyään kerran päivässä kello 17 aikaan keittoa. Se on joko hernerokkaa tai peruna-keittoa. Molemmissa on säännöllisesti lihaa joukossa. Keittoa on aina niin runsaasti, että otamme pakit ja kannet täyteen ja syömme sitä sitten pitkin iltaa. Kuivamuona tulee joka toinen päivä, silloin tietysti kahden päivän annos. Annokseen kuuluu vielä kerran sanottuna: 50 gr voita, 25 gr juustoa,*

25 gr marmelaadia tai ”hyökkäysrasvaa” = tekohunajaa, 15-18 palaa sokeria ja leipää tarpeen mukaan. Eilen saimme vielä virkistyskaramelleja, jotka sisältävät c-vitamiinia ja präiskäleijauhoja 50 gr mieheen.

Vihollinen kivenheiton päässä

Kesäkuun lopussa JR35:n III pataljoona vaihtaa II pataljoonalta rintamavastuuseen. Heikki asusti tykistön tulenjohtajan kanssa samassa korsussa ja kirjoitti sodankäynnistään kotiin: *Täällä on edelleen rauhallista. Olen ottanut yhdessä tykistön tulenjohtajan kanssa ryssiltä kerta kaikkiaan sisun pois. Yhteistoimin ”teemme pahaa” sen kun kerkeämme, eikä ”naapuriraukoilla” taida olla liikoa kranaatteja vastataksaan. Tänäänkin ammuin erään bunkkerin niin nuuskaksi, että sen katto lysähti alas, ja paikalla on vain kuoppa nykyään. Onpa ”pojilla” työtä rakentaessaan sen uudelleen!*

Heikki kirjoitti myös asemien sijainnista isosiskolle: *Täällä jatkuu asemasota entiseen tapaan. Nyt on meidän etummaisten asemiemme ja ryssän vastaavien väli vain kaksikymmentä metriä! (ei saa missään nimessä kertoa muulle kotiväelle). E.m. etäisyys ei merkitse sitä että, täällä aina olisi täysi ”rähinä päällä” mutta naapurisopu ei kyllä tahdo aina säilyä. Käsi-kranaattien kulutus on päivittäin aika huomattava.*

Heikin tukikohdassa vieraili sodan korkeinta johtoa kun rintamalla kävi ylipäällikkö marsalkka Mannerheim. Siitä Heikki kirjoitti: *Tänään on ollut*

erikoislaatuinen päivä. Aamulla saimme tietää, että meidän tukikohtaamme tulee käymään hyvin suuria fiskaaleita. Korsujen nurkat pantiin kuntoon, naamiopuita haettiin metsästä ja pystytettiin vähän joka puolelle (!) vartiomiehille annettiin ankarat määräykset pitää kypärä päässä ja vyö päällä, kengät jalassa yms. Minäkin riisuin verryyttelyasuni ja pukeuduin kaikkien ohjesääntöjen mukaan. Sitten alkoi odotus. Vähän väliä tuli puhelinsoittoja, että ne ovat nyt sivuuttaneet sen ja sen paikan. Vihdoin näinkin korsun ikkunasta ison fiskaalilauman tulevan. Kiiruhdin nopeasti ulos ja ilmoittauduin herroille kenraaleille ja liityin sitten seurueen jatkoksi. Käynti eri pesäkkeissä seurasi sitten välittömästi ja sen jälkeen oli vierailu ohitse. Otimme tietysti myös valokuvia, joissa minunkin vaatimaton ”pärstäni” esiintyy muiden joukossa. Iltapäivällä kävin saunassa ja uimassa eräässä purossa.

Elokuussa vihollinen heitti palokranaatteja Aallon tulenjohtotaloon. Talo syttyi palamaan ja paloi maan tasalle. Komppanian sotapäiväkirja kertoo elokuun 17. päivästä, että vihollinen hyökkäsi tykistövalmistelun jälkeen Aallon lohkolla asemiimme. Tykistö- ja krh-tulella sekä jalkaväen aseilla lyötiin hyökkääjä takaisin. Asemiin jäi 3 kaatunutta vihollista. Samasta hyökkäyksestä Heikki kirjoitti äidilleen seuraavasti: *Huomenna varmaan tiedoitetaan tilannetiedoituksessa täällä päin olleesta pikku kahakasta. Se oli noin pari tuntia sitten ja maksoi ryssille ainakin neljän miehen*

Ylipäälikkö, marsalkka Mannerheim Heikin tukikohdassa Vienen kanavalla kesällä -42.

menetyksen. Sitä paitsi meni varmasti useita tykistökeskityksessä. Omat tappiot: Yksi hyvin lievästi haavoittunut. Tuommoisiin pikku pikatilanteisiin alkaa jo tottua. Harmittaa vain joskus, kun on päässyt oikein makeaan uneen vähän ennen hälytystä. Tämä viime tilannekin oli kello yhdeksän aamulla eli parhaaseen nukkuma-aikaan.

Kotiväki ja erityisesti kaksossiskon koulun käynti oli usein Heikin mielessä. Heikkihän julistettiin jo keväällä ylioppilaaksi. Niinpä lokakuussa -42 Heikki kirjoitti kaksossiskolleen: *Sinulla on nyt sitten koulun käynti*

täydessä vauhdissa. Minä en olekaan koskaan saanut tuntea olevani viimeisellä luokalla. Sen arvaa, että opettajat muistuttavat vähän väliä, että kirjoitukset ovat jo ensi keväänä. Kyllä kai teillä sentään on joululoma entiseen tapaan? Koeta nyt urhoollisesti jaksaa nämä viimeiset kuukaudet, että saat sitten ensi keväänä painaa valkolakin omaan päähäsi.

Korsukirjasto

Varsinkin Vienen kanavalla asemasotavaiheessa Heikki luki paljon sekä kotoa saatuja kirjoja että kavereilta

lainattuja. Lohkolle oli perustettu myös korsukirjasto: *Meille on ilmestynyt komppaniaan korsukirjasto (25 nidettä). Aikani kuluu melko mukavasti lueskelemalla mikäli ei ole muuta hommaa. Naapurikorsujen asukkaat lainailevat kirjoja toisilleen niin, että jokainen tulee lukeneeksi kaikki kirjat. Kuuntelen myös radiota iltaisin lähikorsussa, jonka isännän erään luutnantin kanssa usein tarinoimme pikkutunneille saakka. Heikki myös kommentoi kotiväelle lukemiaan kirjoja: Tiedotuksista kai olet voinut päätellä, että täällä on ollut rauhallista. Sain tänään käsiini Munthen "Huvila meren rannalla" nimisen kiehtovan romaanin ja tutustun siihen parhaillaan. Toisella kertaa: "Olen lukenut kirjan "Tuulen viemää". Se on mielestäni paras kirja, jonka olen lukenut pitkiin aikoihin. Päähenkilöistä Scarlett O'hara ja Rhett Butler jäi minuun sellainen loppuvaikutelma mikäli vielä muistan, että molemmat olivat ihmisiä heikkouksineen joskin nämä heikot puolet mielestäni olivat liiankin räikeitä. Tuskin sellaisia ihmisiä kuin nämä romaanin päähenkilöt voisi olla olemassa. Mutta kun päähenkilöt ovat tällaisia luonteita tulee koko kirjasta epäilemättä juuri mielenkiintoisin. Kirjan tekijä on osannut kertoa eri tapahtumat suurenmoisen elävästi niin, että tosiaan lukiessa näkee kaiken kuin filmissä edessään.*

Lämpimät kiitokseni tänään saamastani arvokkaasta paketista. Siinä oli se kauan kaivattu Bromfieldin "Saateet tulivat". Minulla oli kirjan saami-

nen vielä kahta kertaa arvokkaampaa, kun siinä olivat teidän kaikkien terveiset minulle "kanavan vartijalle". Marraskuun alussa Heikki kertoi kirjarengas perustamisesta: Eräänä päivänä perustettiin komppaniassamme minun ehdotuksestani kirjarengas. Tilasimme (5 ups + 5 aliups) kymmenen valioromaania käsittävän kirjasarjan. Jokainen saa kirjan luettavakseen ja koko sarja kiertää sitten kunnes jokainen on lukenut kaikki kirjat. Sitten arvotaan kuka saa minkin teoksen. Tilasimme muuten kaikki kirjat sidottuina. Sarja maksoi yhteensä noin 950 markkaa, yksi kirja tulee ilmaiseksi.

Myös rintamalla pidettiin vapaaehtoiset polttopuutalkoot syksyllä 1942. Niinpä Heikkikin vuorollaan teki mottinsa: 24.10. kirjeessä on maininta asiasta: Olin päivänä muutamana mottimetsässä suorittamassa meilläkin voimassaolevaa motti mieheen -urakkaa. Helpostihan m³ halkoa syntyikin. Oli oikein mukavaa pitkästä aikaa heilua kirveen kanssa oikein toden teolla. Laittelin mottiturakan päälle hyvän päivällisen s.o. keitin perunoita ja valmistin sipulikastiketta. Hurjan hyvää siitä tulikin vaikei ollut käytettävänä kuin ruisjauhoja. Käristin ensin sipuliviipaleet + puoli voinappia vaalean ruskeiksi ja laitoin sitten pari kourallista jauhoja joukkoon. Kun jauhot ruskettuivat kauniiksi kaasin pakista vettä pannulle vähän kerrallaan. Pari hyppysellistä suolaa joukkoon ja koko keitos sai kiehua pari minuuttia. Syksy kului kanavalla molemmin puolisissa

ammuskelussa, usein aika vilkkaasti-kin. Myös vihollisen tarkk'ampujat olivat aktiivisia, ja niistä varoitettiin.

Mutta ruoka oli tärkeä elementti ja Heikki kirjoitti isälleen lokakuussa -42: *Olen säästänyt perunoita ja sienä sipulien saantia silmällä pitäen. Tänä saamani paketin sisältöön kuului myös pussillinen sipulia ja niinpä on huomenna tiedossa herkkulounas. Sienimuhennos a'la Sininen kuu on siinä suhteessa erilainen kuin äidin vastaava, että paistettujen sienien sekaan leikataan runsaasti sipulia. Se on siis jonkinlainen välimuoto sinun sipulisienien ja äidin paistettujen sienien kesken. Tuliko vesi kielelle? Eräs pojistani ampui Teeren konepistoolilla tänä aamuna. Se keitettiin ja paistettiin asianmukaisesti ja minäkin sain osani maukkaasta linnusta.*

Lokakuun puolivälissä komppania sai 6 kpl suomalaisia, ilmeisesti Tampellan Boforsin lisenssillä valmistamia pst-tykkejä 37 Pst K/36. Käytössä olleet tykit (venäläisiä 45 mm sotasaalis-tykkejä) olivatkin viime aikoina olleet aika usein korjattavana. Uusiin tykeihin tuli myös optiset suuntaimet ja kokeiltaessa aseet toimivat hyvin.

Marraskuun neljäntenä Heikki kirjoittaa isälleen: *Minulla tulee tänä yönä kahdeksan (8) kuukautta täyteen siitä kun tulín näille maille. Niin se aika vain kuluu! Yhdeksän kuukautta olen jo tätäkin porukkaa johtanut ja kuukautta vaille vajaa puolitoista vuotta olen Suomen armeijassa palvellut. En ole milloinkaan katunut, että silloin kesällä -41 lähdin vapaa-*

ehtoisena. Minun ikäluokkanikin on ollut täällä linjoilla nyt kuukauden verran. Heikki pystyi nuoresta iästään huolimatta ilmeisesti hyvin johtamaan joukkuettaan taistelussa ja rintamalla, koska hänelle myönnettiin 4. luokan Vapaudenristi tammenlehvien kera. Hän kirjoitti isälleen marraskuun lopulla eräessä kirjeessään seuraavasti: Voinen tässä lopuksi mainita, ettette siellä ihmettele sinun nimelläsi tulevaa virallista "kirjettä", että sain jokin aika sitten tuohon vasemman taskun yläpuolelle punavalkoisen nauhanpalasen (4. lk vapaudenristin). Siihen liittyvä omistuskirja lähetetään sinulle jona-kin päivänä. Rauhallista on edelleen ja poika voi hyvin.

Marraskuussa alkoivat myös lumipyryt, minkä johdosta lähes viikoittain jouduttiin lumitöihin, jotta yhdys- ja taisteluhaudat saatiin avatuiksi ja käyttökelpoisiksi. Sama jatkui joulukuussa: *Yhdyshaudat ovat taas tukossa, vaikka ne viimeksi eilen avattiin. Sakeassa pyryssä oli vaikea löytää polkua vartiopaikalle; vähän väliä uppoaa mahaansa myöten lumihankeen. Puhelintapsit ovat sentään hyvänä apuna suunnistaessa asemiin.*

Vuoden vaihteessa rintamalle vaihtui III pataljoonan tilalle rykmentin II pataljoona, mutta pst-tykkijoukkueet jäivät paikalleen. Asemia korjattiin ja uusia korsuja rakennettiin. Varsinkin lumitöitä joutui koko miehistö jatkuvasti tekemään välillä kipakassakin pakkasessa. Heikki opiskeli korsusaan mm saksan kieltä, koska isosisko – äitini – oli saksankielen opettaja.

He lähettelivät tekstejä kirjeitse toinen toisilleen. Heikki käänsi kielestä toiselle ja äitini korjasi virheet. Välillä Heikki tuskaili: *Kyllä tämä saksan opiskelu kysyy kärsivällisyyttä täällä korsussa, missä on aina kova hälinä ja meteli. Sanakirjoista ei ole erikoisen paljon apua kun ne ovat niin suppeita.*

Tammikuun 1943 lopulla talven kireät pakkaset hellittivät, mutta tilalle tuli lumipyry, joka yltyi päiväkausien lumimyrskyksi. Kaikki asemat ja haudat täyttyivät lumesta. 17.2. lumityöt oli vihdoinkin saatu loppuun ja asemat kunnostettua, kun raivokas lumimyrsky alkoi seuraavana aamuna uudelleen.

Kuitenkin Heikillä on mielessä kaksossiskonsa ylioppilaskirjoitukset ja viimeinen vuosi koulussa. Hän kirjoitti 19.2.1943: *Sinulla on nyt kovat touhut kaikkien mahdollisten kokeiden ja kirjoituksien kanssa. Sen saattaa arvata. Koeta nyt vain pitää pää kylmänä ja kestää urhoollisesti loppuun saakka.*

Täällä on kovasti puuhattu omaa rintamayliopistoa ja nyt siitä näyttää tulevan tosijuttu. Tosin yliopisto avaa ovensa vain kerran viikossa K:mäessä, mutta onhan sekin jo jotain. Aion seurata matematiikan luentoja ja suorittaa tekn. korkeakoulussakin kelpaavan Approbatur-tutkinnon. Yliopisto aloittaa toimintansa ensi kuun 1. päivänä

ja sen takia pyytäisin sinua ensi tilassa lähettämään minulle viiden desimaalin logaritmitaulun ja Kallion tai Markkasen trigonometrian ynnä jos siellä kotona on jomman ja alian kirjat. Kaksi ensimmäintä ovat ehdottoman tärkeitä. Minulla ei kyllä ole harmainta aavistustakaan trigonometriasta, sillä enhän ole sellaista koskaan lukenut, mutta eiköhän siitäkin jollain konstilla pääse jyvälle.

Seuraavana päivänä 20.2.1943 lumimyrskyn tauottua ja taisteluhautojen tultua puhdistetuksi liiasta lumesta Heikki tähysti kiikarillaan maaleja siksi päiväksi suunniteltua ammuntaa varten. Päivä oli edelleen pyryinen ja Heikki joutui vastavaloon tutkimaan maastoa, kun vihollisen tarkk'ampujan luoti löysi hänet. Hän haavoittui pahasti ja kuoli matkalla JSP:lle. Komppanian sotapäiväkirjan mukaan tukikohdan 3 pst-tykkiä ja 3 pst-kivääriä krh:n tukemina järjestivät kiivaan tulituksen pidetyn johtajansa Heikki Rantasalon kunniaksi tuhoten useita vihollisen pesäkkeitä.

Heikki-eno ehti saavuttaa 20 vuoden iän. Hänet haudattiin 9.3.1943 Hietaniemen sankarihautausmaahan, Helsinkiin. Heikin sotareissu kesti vuoden ja 7 kk. Komppanian päällikkö kirjoitti Heikin isälle kirjeessään mm.:

Hän oli juuri velvollisuuttaan täyttämässä, kiikari kädessään tähyttämässä vihollisen puolelle, sillä aivan kohta oli tarkoitus ampuu tykillä, joka oli käynyt Heikille niin rakkaaksi aseeksi. Vaikka hän oli ryhmänsä nuorin, saavutti hän heti miestensä kunnioituksen, sillä aina hän oli valmis ensimmäisenä lähtemään tehtävää suorittamaan, olipa se kuinka vaikea tahansa. Heikki tahtoi tykillään ampuu aina itse ja monta kertaa totesin hänen rinnallaan, että siinä on sotilas, joka panee Isänmaan edun kaikkein korkeimmalle. Muistan eräänkin pimeän illan Kenjakissa, kuinka meille annettiin määräys mennä tykillä ampumaan linjojen eteen satakunta metriä, vihollisen erästä kiusallista pesäketä. Heikki oli heti valmis ja ryssien ruumiiden yli oli tykkimme vietävä asemaan vaaralliselle alueelle ja siellä suoritimme tehtävän Heikin jälleen ampuessa. Tämä on vain yksi esimerkki monista. Heikin joukkueen miehet pitivät johtajastaan hyvin paljon ja he luottivat häneen kaikessa.

Käytettyjä lähteitä:

Heikki Rantasalon kirjeet kotiväelle

1. Divisioonan sotapäiväkirjat

JR35:n sotapäiväkirjat

II/JR35:n sotapäiväkirjat

III/JR35:n sotapäiväkirjat

14./JR35:n sotapäiväkirjat

TykK/JR35:n sotapäiväkirjat

JR35 Suomen sota 1941-1944 laajat osat I-III, Risto Honkala, Loviisa 2002

Paavo A. Kairinen, 1991: JR35 sotatiellä 1941-1944

Valokuvat ja alkuperäiset kirjeet omistaa Hannu Väänänen

Että hoijjettais sitä leiviskee – Merkillepantavia Väänäsiä

TEOLLISUUSNEUVOS HEIKKI VÄÄNÄSESTÄ KUNNIATOHTORI

Teksti: Eeva-Riitta Piispanen

Kuvat: Heikki Väänänen ja Itä-Suomen yliopisto

Väänästen sukuseuran hallituksen jäsen, teollisuusneuvos Heikki Väänänen, vihittiin Itä-Suomen yliopiston maatalous- ja metsätieteiden kunniatohtoriksi 6.6.2015.

Heikki on tehnyt elämäntyönsä puualalla, parkettien parissa. Hänen vuonna 1981 perustamansa Parkettiliike Väänänen laajeni myöhemmin yhdeksi Euroopan suurimmaksi parkettivalmistajaksi, Karelia Upofloor Oy:ksi, minkä omistuksesta hän luopui vuonna 2008.

Heikki Väänänen on suuri puun puolestapuhuja. Hän perusti vuonna 2014 Itä-Suomen yliopistoon nimikorahaston tukemaan yliopiston puualan tutkimusta.

Heikki Väänäsen elämästä ja työstä julkaistiin vuonna 2010 Seppo Sarlundin toimittama kirja, Mistä puusta veistetty. Tämän kirjan esittely löytyy Väänästen sukupuu -lehdestä nro 18/2011.

Itä-Suomen yliopiston promootio
6.6.2015.

Kaksi kesäkuussa vihittyä savolaista Itä-Suomen yliopiston kunniatohtoria. Teollisuusneuvos Heikki Väänänen (vas.) ja Euroopan komission varapuheenjohtaja, komissaari Jyrki Katainen (oik.), joka vihittiin filosofian ja samalla koko yliopiston yhteiseksi kunniatohtoriksi.

ANNA-MARIA VÄÄNÄNEN

1933–2015

Teksti: Riitta Mäkinen

Aktiivisilla järjestötoimijoilla harrastus usein tempaa mukansa koko perheen. Sukuseuratyössä, jossa perhesiteet luonnostaan kuuluvat ihan keskiöön, puolison, joskus muidenkin perheenjäsenten rooli on tavallistakin tärkeämpi.

Anna-Maria Väänänen (os. Lyytikäinen) eli miehensä Kyösti Väänäsen mukana melkein nelikymmenvuotisen sukuseurauran.

Anna-Maria ja Kyösti tunsivat toisensa jo alle kymmenen vanhasta, sillä he leikkivät saman kuopiolais-talon pihapiirissä. Joulun tienoilla 1954 alkoi vakava seurustelu ja vuotta myöhemmin lastentarhanopettajaksi juuri valmistunut Anna-Maria ja historian maisteri Kyösti vihittiin Kuopion tuomiokirkossa. Koti rakennettiin Mikkeliin, jossa Anna-Maria toimi lähes 40 vuotta Tenholan lastentarhan / päiväkodin johtajana ja Kyösti työskenteli arkistonhoitajana,

koulumiehenä ja historiantutkijana. Perheeseen syntyi kolme lasta, ja vuonna 1975 heidän äidistään tuli tohtorinna. Kyösti Väänäsen mittava kirjallinen tuotanto lieenee merkinnyt, että perheen arki oli pitkälti äidin vastuulla. Hän loi hyvin kauniin ja viihtyisän kodin.

Silti aikaa riitti myös yhteisiin asioihin eri järjestöjen sekä kaupungin ja seurakunnan luottamustehtävissä. Puheenjohtajana hän vaikutti ainakin alueellisessa lastentarhanopettajayhdistyksessä sekä sotilaskotiyhdistyksessä. Jälkimmäinen oli puolison arvion mukaan hänen tärkein harrastuksensa.

Kyösti Väänänen kiinnostui sukuseurasta sen elvytyksestä (1964) lähtien, toimi hallituksessa vuodesta 1968 ja esimiehenä 1981–2002. Puoliso seurasi toimia kiinnostuneena, itsekin tilaisuuksiin osallistuen ja pitäen lämpimiä, kuin lähisukulaisvälejä

Anna-Maria Väänänen

sellaisiinkin toimijoihin, jotka eivät muodollisesti ottaen niin lähisukua olleetkaan.

Anna-Maria Väänänen sairasti 15 vuotta pitkäaikaista sairautta, joka aluksi vaivasi vain vähän, mutta riudutti lopuksi kuolemaan 9. maaliskuuta 2015. Sairaalajaksojakin mahtui

viimeisiin vuosiin, mutta viimeiset ajat melkein loppuun asti hän sai elää rakkaassa kodissaan.

Väänästen sukuseura ottaa lämpimästi osaa kunniajäsenensä Kyösti Väänäsen ja perhekunnan suruun.

Että hoijettais sitä leiviskee – Merkillepantavia Väänäsiä

MUISTOJA ÄIDISTÄNI

AINO MARIA LAAJALAHDESTA

(1927-2014)

Teksti: Paula Laajalahti

Kuvat: Paula Laajalahden kotialbumi

Aino Maria Laajalahti, os. Väänänen, syntyi 8.2.1927 Koukunjoen Väänälässä Ulla ja Paavo Väänäsen kuudentena lapsena. Ainin isä oli Paavo Väänänen Iisalmen Koukunjoelta. (Taulu 319 Reittiön Väänäset)

Vuonna 1947 Aino meni naimisiin Lauri Eerik Laajalahden kanssa ja muutti Hernejärven Huttulan-
niemeen. Siellä asuivat Laurin vanhemmat Erkki ja Lotta Laajalahti sekä näiden lapset Paavo, Valma, Martti, Helga ja Matti. Hattulanniemessä Aino hoiti karjaa ja teki kaikkia maatalon töitä.

Vuonna 1955 Aino ja Lauri muuttivat lastensa Elinan (s. 1948), Paulan (s. 1951) ja Antin (s.1954) kanssa Hernejärven koululle. Lauri toimi koululla vahtimestarina ja Aino siivoojana ja keittäjänä. Koululla asuessaan Aino lauloi kuorossa, joka kokoontui koululla.

Kansakoulun ensimmäisessä kerroksessa oli kaksi luokkaa ja keittiö.

Aino 1950-luvun alussa (kesk.) sisarustensa Aunen (vas.) ja Einin (oik.) kanssa

Äidin siivotessa luokkia meillä oli tapana istua pulpeteissa ja katsella kirjoja. Televisiota ei vielä ollut, ja niinpä meidän kauhujuttujamme olivat biologian kirjan erilaiset ma-dot ja hyönteiset, jotka olivat niin

pelottavia, että emme uskaltaneet itse edes sivua kääntää. Äidin piti se tehdä puolestamme.

Vierailimme usein äidin vanhempien luona Koukunjoen Väänälässä. Ukin, Mummun ja Eini-tädin lisäksi siellä olivat usein Paavo-eno, Lassi-eno sekä Ani-täti, jotka asuivat Helsingissä. Heidän mukanaan oli joskus kesäisin ulkomaisia vieraita. Myöhemmin Aili-täti muutti Väänälään miehensä Toivon kanssa. Kesällä nukuimme Väänälän aitassa.

Lauri-isä rakensi oman talon Hernejärven Tallaalle, jonne perheemme muutti 1959. Siellä syntyi tytär Raija vuonna 1961.

Äiti hoiti pientä karjaa ja kanoja. Joskus kasvattina oli myös lammas. Kesällä tehtiin heinää ja syksyllä pui-tiin viljaa. Talon peltoja oli Salmelan lähellä sekä metsän takana Tallaalla. Äiti piti kesäisin kasvimaata, kasvatti marjapensaita ja pöimi marjoja läheisestä metsästä. Me lapset koetimme auttaa äitiä mm. kitkemällä kasvimaata. Kesäisin äiti paistoi usein muurinpohjalettuja, jotka olivat suurta herkkuamme. Äiti tykkäsi myös leipoa. Salmelan tuvan uunissa hän paistoi leipää, pullaa, kakkuja ja pikkuleipiä. Joskus, kun lehmä poiki, hän teki uunijuustoa.

Äiti ompeli paljon. Hän teki vaatteita varsinkin iäkkäämmille naisille, mutta myös omille lapsilleen. Siinä samalla myös me tyttäret olimme ompelemaan. Muihin käsityöharrastuksiin kuuluivat sukkieneulominen ja mattojen kutominen.

Äiti rakasti kukkia: hän kasvatti niitä kaikkien huoneiden ikkunalaudoilla. Kesäisin hän siirsi kukat kuis-tille. Kukkapenkit koristivat Salmelan pihaa joka puolella.

Vuonna 2005 Aino ja Lauri muuttivat Iisalmen keskusta-asumaan.

Aino ja Lauri Laajalahti kesällä 1971, nuorin tytär Raija näkyy auton takapenkillä

Aino kuoli 19.10.2014 Onnimannin palvelutalossa Iisalmissa. Hänet haudattiin omaisten ja lähisukulaisten läsnä ollessa Iisalmen Kustaa Aadolfin kirkon hautausmaahan.

PÄVEE VUA'

Pävee vua' kaekille. Pävee! Myö ee oo vielä tunnettu toesijammu, vua' haetannoko tuo mittää'. Ilo ollunna teijäm puolella. Minä oo' kotosi sieltä Syväri' takkoo, toeselta puole' Tahkoo, iha' likeltä Viitasmäkke. Asia varmaa' teelekki' seleväks tulj. Tänne etelää' lähi' näehi' Luojam päiväläese' hommii', kerta kunta höölisti matkarahat anto. Lähtiissä oekee' kiitospuhheem pitivät: "Tervemännöö äkkiä, ettäälle!" Keskenää' kuihkivat: "Tuo se aena jottae' riekooloo. Joko siitä erroom piästää"? Sae' laeska' nimennii, vaekka e' tehny mittää'. Pitkännii' ruppeema' oo' malttanu työ' laijassa muata.

Monella er konstilla oo' koettanu tiälläe suaha hernettä immeeste' nennää'. Vua' keravalaiset oovat nii' hyvänahkasta väkkee ja viisaampia mitä piältäpäe' näkköö. Ee niitä hetkaata minu' metkut mitkää'. Iha' raahassa tuumoovat: "Turha tuonkaam puhheeta enempöö vatvoo. Vaekutuskii' justiisa sama pörispä siltä kumpi piä tahhaa". Pitäskööhä uskomaa' ruveta, jotta minäkää' e' oo rohveetta omalla mualla. Vua' ku' muuvallekii' näättävät viisaat kerinnee' jo enne' minuva. Myötääsä aenakii' suhke kääp: "Hiljoo tae kovvoo lottuuttaa savvoo. Muuta se tollo ee tehä ossoo".

Vua' tuurillaa' ne junattii kulukoo ja ves isottii laevat pystyssä pittää. Kaet tiällä jookossa yks savolaene' männöö. Aenae vielä oo' suana vap-paana kulukee, vaekka jokkaese' nuamalle naaruva pukkaa het ku' minut kuuloo tae näkköö. Tämä tekstiki' tulloo iha' ihte'laesta. Se' taatta kirjuttelu' toestaeseks kynämiehille heetä'. Kuitenkaa' kirvestä kaevoo' e' viskoo, ku' eeltäpäe' ee tiijä millom pittää kiviä pieksee. Valakeeta kivvee oo' möökyttäny iha' hajalla asti. Nyt ehtimää' rupesi' sitä harmoota kivvee, jotta koettoo voesi' mite' siitä läp piäsis.

H.V.

NÄKYMÄTÖN VIÄNÄNEN

Jope Pitkänen

Kuj jäseniä yhteisen perreen – Sukuseuran nuorta polvea

VÄÄNÄS-SUKUINEN EERIKKI LAITALA ON MENESTYVÄ NUORI UIMARI

Teksti: Sinikka Aaltonen

Kuva: Belgian uintikilpailun viralliset verkkosivut

Eerikki Laitala osallistui viime keväänä kansainvälisiin nuorten uintikilpailuihin Belgiassa. Siellä hän voitti kolme kultamitalia 200, 100 ja 50 metrin rintauinnissa 14-vuotiaitten poikien sarjassa 50 metrin altaassa. Kuva on palkintojenjaosta. Toiseksi ja kolmanneksi sijoittuivat hollantilaiset pojat Stijn Boertien ja Dave van den Nieuwendijk. Eerikin voittoaika 200 metrin uinnissa oli 2:40,37.

Tänä syksynä Eerikki oli Uimaliiton ikäkausimaajoukkueen

kisamatkalla Tukholmassa kilpailemassa 25 metrin altaassa. Hän voitti sarjassaan kultamitalin 200 metrin rintauinnissa vuoden kotimaisella kärkiajalla 2:27,14. Hopeaa hän sai 200 metrin sekauinnissa ajalla 2:16,75 ja oli neljäs 400 metrin vapaauintissa ajalla 4:32,13.

Eerikin äidinäiti on Väänäsiä. Eerikki on harrastanut uintia 5-vuotiaasta ja kilpauintia 10-vuotiaasta uimaseura Cetuksessa.

Kaet toisistaan niin ne tykkee – Sukuseura kokoontuu yhteen

VÄÄNÄSIÄ PÖLJÄN LASSILASSA

Teksti: Pentti Väänänen, Kuvat: Lea Väänänen

Sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja Pertti Väänänen kutsui eri sukuhaarojen edustajia Siilinjärvelle Pöljän Lassilaan 11.7.2015, talon emännän Jenni Linnoven myötämielisellä avustuksella. Pertti kuuluu Jennin tavoin Pöljän sukuhaaraan. Lassilaan saapui lähes 30 Väänäs-sukuista henkilöä 14 eri sukuhaarasta.

Jenni Linnove esitteli miehensä Ari Savolaisen kanssa jo yli 250 vuotta Väänäs-suvulla ollutta Lassilaa. Päärakennus on sijainnut 115 vuotta nykyisellä paikalla. Tupa lieenee peräisin 1700-luvulla rakennetusta savutuvas-
ta. Jenni kertoi myös navettaan rakennetusta keramiikkapajastaan. Hän oli leiponut meille myös maittavat herkut päiväkahville.

Jennin edesmennyt äiti, Marja Linnove, oli aktiivinen sukuseuralainen. Hänen runojaan ja kirjoituksiaan olemme kuulleet sukujuhlissa ja luke-
neet Väänästen sukupuusta.

Väänäset eivät olleet ensimmäistä kertaa Lassilan talossa. Väänästen Sukuseura ry piti vuonna 1945 toisen sukukokouksen yhteydessä sukujuhlan Pöljällä. Tuolloin 150-päinen kokousväki saapui junalla Pöljän asemalle, josta käveltiin rautatietä pitkin Lassilan taloon. Sukupuussa

numero 3/1946 on Betty Väänäsen kertomus sukukokouksesta ja -juhlasta. (Ks. www.vaanastensukuseura.fi/julkaisut/sukupuu-lehdet-vuodesta-1945) Seuraavan kerran Lassilassa kohdattiin sukukokouksessa ja -juhlassa 1981 ja nautittiin taas monipuolisesta ohjelmasta.

Lassilan pihassa esitettiin ja televisioitiin näytelmä *Roinilan talossa* vuonna 1965.

Pertti Väänänen muisteli Rieska-Kallea, joka oli myös Pöljän sukuhaaraa ja vietti paljon aikaa Lassilassa. Hän kertoi elävästi, miten Kallen runot syntyivät.

Samoin Pertti Väänänen esitteli dna-tutkimusta, joka vahvistaa löydettyjä sukuhaarat. Hän esitteli tarkemmin Siilinjärven ja Maaningan sukuhaaroja sekä niiden tutkimustilannetta.

Esimies Pentti Väänänen selvitti Reittiön Väänästen sukukirjan syntyvaiheita ja tiedonkeruuta. Sukukirja syntyy sukuhaaran jäsenten ja sukua tutkineiden henkilöiden antamien tietojen pohjalta. Ei ole niin pientä tapahtumaa tai tarinaa, etteikö sitä kannata kirjoittaa ylös. Tarinat ja valokuvat välittävät tietoa tuleville sukupolville. Tämän päivän tapahtumat ovat huomisen historiaa. Samalla esimies kiitti

Lassilan talo

Jenni Linnove esittelee
Lassilan pirttiä

tilaisuuden järjestämisestä Marja Linnovea ja Pertti Väänästä.

Eri sukuhaarojen sukututkimus eteni taas tämänkin tapaamisen yhteydessä ja uusia henkilöitä saatiin mukaan työhön. Jäämme kiinnostuneina odottamaan kirjaa Pöljän sukuhaarasta.

Erkki O. Väänänen kirjoitti tilai-

suuteen runon Viänässuvulle. Hän on esittänyt lauluja monessa sukukokouksessa ja -juhlassa. Erkki kuuluu Pöljän Lassilan sukuhaaraan, sillä hänen ukkinsa syntyi 1842 Lassilassa. Sieltä ukki muutti Panninniemeen, jossa Erkki asuu vaimonsa Mairen kanssa.

Viänässuvulle
(Erkki O. Väänänen, 2015)

*Nyt Viänässukusia on kokkootuna yhteen
ja tarkoitus on koota immeisistä ikkäänkuin sukupuulyhteet.*

*Oksia monellaisia versoo siinäi puussa,
tarinat viäntyy nii somasti monessa suussa.
Millonka vua sukua näin paljo yhteen sulloo,
sen vaeheista selevempi tulloo.*

*Rohkeesti suahaan sallaisuuvet ilimi antoo,
sukumme historiijaan tarinat pimmeestä kattoo.*

*Nyt naatitaan hetkestä yhessäolon,
hyvä miel täättäköön sisuksemme joka sopukan ja kolon.*

**Erkki Väänänen esitti
kirjoittamansa runon**

Pro Maaseutu –kello

**Pertti Väänänen
valmistautuu
esitykseensä**

Isäntäpari Jenni Linnove ja Ari Savolainen

Väänäs-sukuisia Lassilan tuvassa

Kokous pidettiin Hotelli Artoksen
bysanttilaisessa salissa

Kaet toisistaan niin ne tykkee – Sukuseura kokoontuu yhteen

SUKUSEURAN VUOSIKOKOUS

28.3.2015 IISALMESSA

Teksti: Eeva-Riitta Piispanen

Kuvat: Sinikka Aaltonen

Väänästen sukuseura kokoontui vuosikokoukseen Iisalmeen viime maaliskuun lopulla. Kokoukseen osallistui 55 henkilöä, mukana myös kaksi kunniajäsentä, Assar Väänänen Oulusta ja Kalevi Väänänen Tampereelta. Kokous pidettiin entisessä Evakkokeskuksessa, joka nykyisin on nimeltään Hotelli Artos.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Matti Ketola Turusta ja sihteerinä sukuseuran sihteeri Jukka Väänänen. Kokous hyväksyi vuoden 2014 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen sekä tämän vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion jäsenmaksuineen.

Sukukokousta edelsi perinteinen sukututkimustoiminnan esittely. Väänästen sukututkimustoimikunnan

puheenjohtaja Pertti Väänänen esiteli eri sukuhaaroja ja menetelmiä, joilla ne on löydetty. Sukuseura ja sen sukututkijat ovat iloisia siitä, että suku-

seuran tilaisuuksiin tulee aina uusia Väänäs-sukuisia, jotka sukututkijoiden työn ansiosta löytävät omat sukuhaaransa ja juurensa Väänästen sukukartasta.

Kokouksen yhteydessä oli myös mahdollisuus tutustua Kulttuuri-

Artoksen näyttelyihin. Artoksessa on useita näyttelyesineitä, multimedia-esityksiä sekä luovutetun Karjalan alueen kirkkojen ja tsasounien pienoismalleja. Kaikki nämä johdattavat kävijän karjalais-ortodoksisuuteen ja viime sotien evakkomatkojen vaiheisiin.

Hienoja ikonimaalauksia oli käytetty sodan aikana mm. korsun rakennustarpeina.

Kokous pidettiin Hotelli Artoksen bysanttilaisessa salissa

Pertti Väänänen (oik.) esitteli sukututkimusta

**Esimies Pentti Väänänen toivotti
kokousvieraat tervetulleiksi**

**Sukututkimustoimikunnan
puheenjohtaja Pertti Väänänen**

Kokousväki kuuntelee sukututkimuksen esittelyä

KUTSU SUKUSEURAN VUOSIKOKOUKSEEN 2.4.2016 LAHTEN

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous pidetään **lauantaina 2.4.2016 klo 13.00 Lahdessa**, Lahden upseerikerholla, osoite Hennalankatu 259, Lahti. Ilmoittautuminen ja kahvit klo 10.00 alkaen. Kiertoaajelu ja tutustuminen Lahteen klo 10.30–12.00. Lounas klo 12.00. Vuosikokous alkaa klo 13.00 ja sen jälkeen kerrotaan sukututkimuksen tilanteesta. Kahvitarjoilu noin klo 15.00.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat. Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on jätettävä kirjallisesti esimiehelle tai hallitukselle 18.3.2016 mennessä.

Kokouksen yhteydessä on myytävänä sukuseuran rinta- ja korvakoruja, solmio-neuloja, sukuviirejä ja sukukirjoja.

Osallistumisesta vuosikokoukseen pyydetään **ilmoittamaan 13.3.2016** mennessä sukuseuran esimiehelle Pentti Väänäselle, Kotikatu 6 E 11 33710 Tampere, puh 040 721 7605 tai sähköpostilla: pentti.vaananen@suomi24.fi. Kaikki Väänäs-sukuiset ovat tervetulleita vuosikokoukseen.

Sukuseura on varannut lippuja perjantain **1.4. klo 19.00 Lahden Kaupunginteatterin** esitykseen ***Evakkotyön tarina***. Väänäs-sukuiset saavat lippuja 10 euroa/kpl ja väliajalla tarjotaan kahvit. Tarkempia tietoja antaa esimies ja liput on varattava häneltä 15.2. mennessä.

Tervetuloa Lahteen
Hallitus

SUKUSEURAN HALLITUS TIEDOTTAA

Sukuseura tukee Väänäs-sukuisia opiskelijoita stipendein. Vuoden lopussa jaettavien stipendien säännöt ja hakuohjeet löytyvät sukuseuran verkkosivuilta. Stipendien hakuaikailmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla. **Hakuaika päättyy lokakuun lopussa.**

Ilmoita sähköpostiosoitteesi sukuseuralle, jolloin jäsenkirje ja jäsenmaksu lähetetään sähköpostilla. Näin sukuseura säästää rahaa ja aikaa. Jäsenkirjeestä tietokoneesi saattaa herjata, että viesti ei välttämättä tule Väänästen Sukuseuralta. Se on aiheeton varoitus. Muista ilmoittaa myös osoitteen muutoksista, muuten Sukupuu-lehti ei tule!

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran kotisivuilta: www.vaanastensukuseura.fi.

Sukuseurojen Keskusliitosta voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä. Kestotilauksena lehti maksaa 45 € jäsenseurojen jäsenille kuten sukuseuramme jäsenille. Sukuseuran sihteerin kautta yhteistilauksena (vähintään 10 tilaajaa) lehteä saa 25 eurolla. Sukuseurojen Keskusliitto (09) 4369 9450 ja sähköpostiosoite toimisto@suvut.fi.

Vanhat Väänästen sukupuu -julkaisut on luettavissa seuran kotisivuilla ja niitä sekä sukuseuran historiikkia voi tilata esimieheltä puh. 040 721 7605.